

Пројекат „Ка бољем управљању отпадом од хране у Републици Србији“

Смернице за инспекције у области **управљања отпадом од хране**

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Садржај:

УВОД.....	3
1. ПРОПИСИ О УПРАВЉАЊУ ОТПАДОМ, БЕЗБЕДНОСТИ ХРАНЕ И ВЕТЕРИНАРСТВУ	5
• Уређење поступања са отпадом од хране	5
2. НАДЛЕЖНОСТИ ИНСПЕКЦИЈА У ОБЛАСТИ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ ОД ХРАНЕ	13
• Основ и подела надлежности	13
3. КОНТРОЛНЕ ЛИСТЕ	22
• Провере и самопровере у области управљања отпадом од хране	22
4. ШТЕТНО И НЕДОЗВОЉЕНО ПОСТУПАЊЕ СА ОТПАДОМ ОД ХРАНЕ.....	26
• Недовољна развијеност свести и добре праксе.....	26
5. НЕБЕЗБЕДНА ХРАНА ЈЕ ОТПАД	31
• Обавезе и одговорност субјекта у пословању храном у погледу хране за коју се сумња или утврди да је небезбедна, и управне мере које изриче инспектор	31
6. УНИШТАВАЊЕ НЕБЕЗБЕДНЕ ХРАНЕ (ОТПАДА ОД ХРАНЕ)	38
• Посебна управна мера наредбе.....	38
7. ИЗВРШЕЊЕ МЕРА КОЈЕ НАРЕДИО ИНСПЕКТОР	40
• Добровољно и управно (принудно) извршење, начини управног извршења и повезана питања	40
8. КАЖЊИВА ДЕЛА.....	49
• Привредни преступи, прекршаји и кривично дело.....	49
ПРИЛОЗИ – МОДЕЛИ АКТАТА	51

УВОД

Неправилно управљање отпадом од хране у виду нераздвајања отпада који настаје од хране и његово мешање са комуналним отпадом, односно сврставање у комунални отпад, те потом његово одлагање на депонијама - санитарним и другим депонијама (комуналним депонијама, депонијама које немају могућност санитације, сметлиштима, односно тзв. дивљим депонијама), уместо да се користи за потребе анаеробне дигестије и компостирања, у пракси доводи до значајног пораста еколошких ризика и ризика по здравље становништва, услед емитовања штетних гасова угљен-диоксида и метана, који настаје разградњом таквог отпада. Такав отпад штетан је по здравље и лако запаљив. Количине бачене хране су континуирано у порасту, па тиме расту и ризици по животну средину и здравље људи. Према истраживањима, половину отпада у контејнерима у Републици Србији чини управо кухињски отпад, који касније трули на депонијама и загађује животну средину.

По количини отпада од хране који настаје у домаћинствима, Република Србија је изнад светског просека. Према подацима извештаја Програма за заштиту животне средине Уједињених нација (УНЕП) - Извештај о индексу отпада од хране за 2021. годину, у домаћинствима у Републици Србији годишње се баца 83 килограма хране по глави становника. То је девет килограма више од светског просека, 18 килограма више од Финске (65 кг) и чак 50 килограма више од Русије, која је са 33 килограма бачене хране на врху листе европских земаља које најмање бацају.

Насупрот томе, правилно и савесно управљање отпадом од хране кроз раздвајање отпада од хране, његово предавање овлашћеном оператеру и одговарајуће збрињавање, ради производње биогаса који се може ефикасно искористити за производњу електричне енергије, као и нутритијената који се могу користити у земљорадњи, односно органског ђубрива или додатака обрадивом земљишту, ствара основе за циркуларну економију, односно поновну употребу отпада и заштиту животне средине и здравља становништва.

Међу кључне карике у „ланцу“ законитог, правилног и савесног управљања отпадом од хране спада инспекцијски надзор, којим се испитује спровођење утврђених обавеза непосредним увидом у пословање и поступање физичких и правних лица и, зависно од резултата надзора, инспекције изричу мере и дају препоруке на које су овлашћене.

У циљу законитог, правилног, уједначеног и сврсисходног инспекцијског надзора у овој области, припремљене су ове смернице. Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране су намењене надлежним органима и припадајућим инспекцијама, односно инспекторима који имају надлежност за спровођење инспекцијског надзора у области управљања отпадом од хране и повезаним питањима, као и субјектима у пословању храном (привредним субјектима, јавним установама и др.), који стварају отпад од хране, како би унапредили сопствену праксу.

Ове смернице имају карактер упутства, односно водича из члана 4. тачка 23а) Закона о безбедности хране, као докумената која се доносе од стране субјектата у пословању храном, односно храном за животиње, њихових удружења, односно надлежног органа у циљу постизања ефикасног система безбедности хране, односно хране за животиње.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Истовремено, Закон о инспекцијском надзору у члану 12. прописује да Координациона комисија за инспекцијски надзор утврђује смернице и даје упутства у циљу унапређења делотворности инспекцијског надзора, а инспекције су дужне да се придржавају ових смерница и упутстава.

Смерницама се дају објашњења која се односе на инспекцијски надзор у области управљања отпадом до хране према важећим прописима, законским препорукама и доброј пракси. У прилогу, ове смернице садрже моделе аката за инспекције у области управљања отпадом од хране.

Смернице су припремљене у оквиру пројекта „Ка бољем управљању отпадом од хране у Републици Србији“, који финансира Немачко Савезно Министарство за економску сарадњу и развој кроз програм развојне сарадње са приватним сектором develoPPP.de. а чији су носиоци Немачка организација за међународну сарадњу – ГИЗ, Национална алијанса за локални економски развој – НАЛЕД и компанија Есо Трон, чија је основна делатност сакупљање отпадног јестивог уља и сакупљање, односно прерада, неопасног органског отпада. Пројекат се спроводи у сарадњи са Министарством заштите животне средине, Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде, Агенцијом за заштиту животне средине, Управом за ветерину и инспекцијским и другим надлежним органима.

Смернице је припремио стручни ауторски тим НАЛЕД-а, који чине: Милан Стефановић, Сања Челебићанин и Рашко Радовановић, уз подршку Извршне канцеларије НАЛЕД-а, након свеобухватних консултација са представницима инспекција, привреде, јавних установа и других заинтересованих страна.

1. ПРОПИСИ О УПРАВЉАЊУ ОТПАДОМ, БЕЗБЕДНОСТИ ХРАНЕ И ВЕТЕРИНАРСТВУ

• Уређење поступања са отпадом од хране

Отпад од хране је, по свом саставу и својствима, сложена категорија, коју чине био-отпад, биомаса, отпад биљног и животињског порекла, храна која није безбедна (храна која је штетна по здравље људи и која није погодна за исхрану људи) и споредни производи животињског порекла. Отпад од хране, према настанку, својствима и третману, може се посматрати **из различитих углова регулације**, из којих разлога га уређују закони и прописи донети на основу закона у различитим областима – управљање отпадом, безбедност хране и ветеринарство, који се међусобно допуњују.

Закон о безбедности хране („Службени гласник РС”, бр. 41/09 и 17/19) дефинише **храну** као сваку супстанцу или производ, прерађену, делимично прерађену или непрерађену, а намењену за исхрану људи или се оправдано може очекивати да ће се користити за људску употребу, осим утврђених изузетака, док је **отпад**, сагласно дефиницији из **Закона о управљању отпадом** („Службени гласник РС“, бр. 36/09, 88/10, 14/16 и 95/18 - др. закон), свака материја коју држалац одбацује, намерава или је неопходно да је одбаци.

Отпад од хране је **био-отпад**, и то **биоразградиви отпад од хране, кухињски отпад из домаћинства, ресторана, угоститељства и малопродајних објеката и сличан отпад из производње прехранбених производа.**

Правилником о категоријама, испитивању и класификацији отпада („Службени гласник РС“, бр. 56/10, 93/19 и 39/21), донетим на основу Закона о управљању отпадом, у оквиру

каталога отпада под Категоријом 2, дефинисан је отпад од припреме и обраде меса, рибе и друге хране животињског порекла и отпад од припреме и прераде воћа, поврћа, житарица, јестивих уља, какаа, кафе, чаја и дувана, производње конзервисане хране, прераде дувана, производње квасца и екстракта квасца, припреме и ферментације меласе, и овако дефинисан отпад од хране не подразумева опасне отпаде.

Чланом 8. Закона о управљању отпадом прописано је да се **отпад разврстава према каталогу отпада**, као збирној листи неопасног и опасног отпада према пореклу и саставу, те да је власник и/или други држалац отпада, односно оператер, **дужан да класификује отпад на прописан начин**, у складу са овим законом.

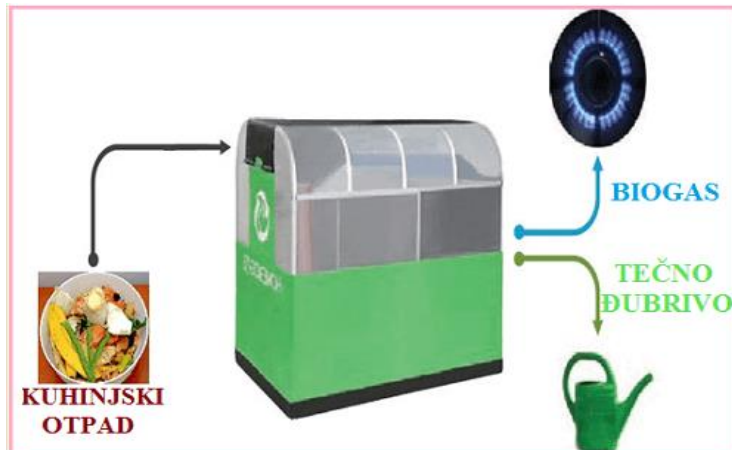

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Чланом 26. став 1. тачка 5) истог закона прописано је да је произвођач отпада дужан да **сакупља настали отпад одвојено и разврстава га у складу са потребом будућег третмана**, у количини, односно проценту који је утврђен националним циљевима.

Даље, чланом 35. став 3. тачка 1) овог закона прописано је да надлежни орган предузима одговарајуће мере у складу са чланом 3. и чланом 6. став 1. тачка 3) овог закона тако да подстакне **одвојено сакупљање биоотпада за потребе компостирања и дигестије**.

Циљ ових законских одредаба је развој свести и савесног понашања и успостављање добре и одрживе праксе у управљању отпадом од хране, у складу са циљем Закона о управљању отпадом, који се састоји у томе да се обезбеде и осигурају услови за, између осталог, управљање отпадом на начин којим се не угрожава здравље људи и животна средина, отклањање опасности од штетног дејства отпада на здравље људи и животну средину, поновно искоришћење и рециклажу отпада, коришћење отпада као енергента, развој поступака и метода за одлагање отпада и развијање свести о управљању отпадом.

Анаеробна дигестија је процес у којем се биоразградиви материјал разграђује у одсуству кисеоника, док је **компостирање** - третман биоразградивог отпада под дејством микроорганизама, у циљу стварања компоста, у присуству кисеоника и под контролисаним условима. Сагласно члану 38. став 5. Закона о управљању отпадом, отпад се може поново искористити за исту или другу намену, за рециклажу, односно друге

операције поновног искоришћења, ради добијања сировине за производњу истог или другог производа, као секундарна сировина (укључујући отпадна уља), или ради искоришћења вредности отпада његовом биоразградњом или спаљивањем отпада уз искоришћење енергије.

Биолошки третман отпада је процес разградње биоразградивог органског отпада (папир, картон, баштенски или кухињски отпад и др.) ради добијања корисних материјала за кондиционирање земљишта (компост) и/или енергије (метан) и обухвата нарочито: анаеробну дигестију или компостирање. Биолошки третман отпада врши се у складу са дозволом за третман издатом на основу овог закона, а ради смањења одлагања биоразградивог отпада на депонију, односно смањења емисије гасова са ефектом „стаклене баште“ и њиховог утицаја на животну средину.

Закон о безбедности хране, као и прописи и општи акти донети на основу овог закона уређују управљање отпадом који настаје од хране, из угла **хигијене хране**, а сагласно правилима о управљању отпадом из Закона о управљању отпадом и пратећих подзаконских прописа.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

У члану 45. Закона о безбедности хране утврђено је да су субјекти у пословању храном дужни да обезбеде да су у свим фазама производње, прераде и промета хране које су под њиховом контролом, испуњени прописани услови у вези са хигијеном хране, у складу са овим законом и другим прописима.

Правилником о условима хигијене хране („Службени гласник“, РС број 73/10) ближе су уређени услови хигијене хране за све субјекте у пословању храном у свим фазама производње, прераде и промета хране који су под њиховом контролом. Овај правилник делимично регулише и питање управљања отпадом од хране и у том смислу предвиђа посебне обавезе субјеката у пословању са храном у погледу уклањања, одлагања и складиштења отпада од хране.

Правилник о условима хигијене хране у члану 21. уређује **услове који се односе на отпад**, што инспекције, у складу са својом надлежношћу, проверавају у надзору и контроли. Прописано је да се отпад од хране, нејестиви споредни производи и остали отпаци **уклањају** се из просторија у којима се налази храна, што је могуће пре, како би се избегло њихово нагомилавање. Отпад се уклања одлагањем у **контејнере** који се могу затворити, а друге врсте контејнера или систем уклањања могу се користити само ако субјекти у пословању храном докажу да су одговарајући. Контејнери за одлагање отпада морају да буду израђени на одговарајући начин, морају да се одржавају у добром стању и да буду такви да могу лако да се чисте и, према потреби, дезинфикују. За складиштење и одлагање отпада морају да буду обезбеђени одговарајући услови, а **простор за складиштење** отпада мора да буде израђен и са њим мора да се управља на начин који омогућава његово одржавање у чистом стању и, према потреби, заштиту од уласка животиња и штеточина.

Конечно, **овај правилник прописује да сав отпад од хране мора да се uklони на начин који је, у складу са посебним прописима, прихватљив са аспекта хигијене и заштите животне средине и не сме да представља директан или индиректан извор контаминације**. Тиме је уостављена правна веза са цитираним одредбама Закона о управљању отпадом којима се уређује одвајање и разврставање отпада ради правилног управљања, као и конкретизован **циљ** Закона о безбедности хране (члан 3), који се састоји у томе да обезбеди висок ниво заштите живота и здравља људи и заштиту интереса потрошача, укључујући начело поштења и савесности у промету храном, узимајући у обзир када је то могуће заштиту здравља и добробити животиња, као и здравља биља и заштите животне средине.

Ова питања се разрађују у **Упутству за примену, самоконтролу и контролу система добре произвођачке праксе, добре хигијенске праксе и НАССР система** (у даљем тексту: **Упутство о НАССР**), које је објавило Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде. У том погледу, Закон о безбедности хране у члану 47. став 1. прописује да су субјекти у пословању храном дужни да успоставе систем за осигурање безбедности хране у свим фазама производње, прераде и промета хране, осим на нивоу примарне производње, у сваком објекту под њиховом контролом, у складу са принципима добре произвођачке и хигијенске праксе и анализе опасности и критичних контролних тачака (НАССР).

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Закон о безбедности хране у члану 48. став 1. прописује да су **субјекти у пословању храном дужни да користе упутство** за добру произвођачку и хигијенску праксу и примену НАССР. У том смислу, у члану 4. тачка 23а) Закон о безбедности хране одређује да су упутства или водичи - документа која се доносе од стране субјеката у пословању храном, односно храном за животиње, њихових удружења, односно надлежног органа у циљу постизања ефикасног система безбедности хране, односно хране за животиње.

Извод из Упутства о НАССР

- Канте за отпатке у објекту морају имати такву конструкцију која омогућава бацање отпадака без контакта рукама
- Канте морају да буду постављене тако да нису у директном контакту са храном, опремом и машинама, са поклопцима који ће онемогућити загађивање простора
- Канте не смеју да буду препуњене и непоклопљене
- У погонима где се ради са биолошким остатцима (месо, млеко, јаја и сл.) отпад се мора одлагати у посуде које ће спречити ширење непријатних мириса и онемогућити загађивање хране

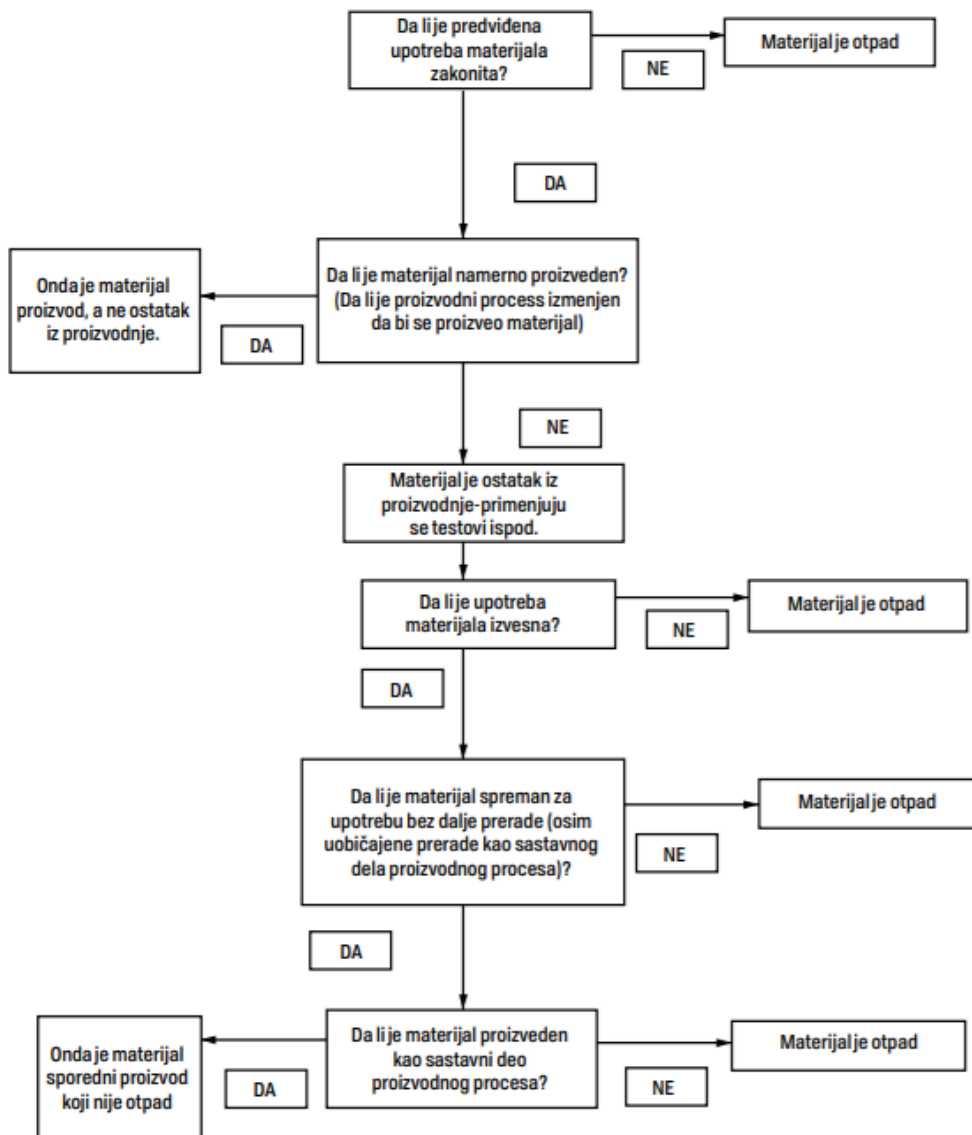
Закон о управљању отпадом у члану 4. став 2. тачка 2) прописује да се одредбе овог закона, у мери у којој је управљање отпадом уређено другим прописима, не примењују на споредне производе животињског порекла, укључујући и добијене производе на које се примењују прописи у области ветеринарства, **осим оних који су намењени за спаљивање, коришћење у постројењима за биогаз или постројењима за компостирање или одлагање на санитарну депонију под посебним условима**, у складу са посебним прописом, одакле следи да се овај закон примењује на споредне производе животињског порекла који представљају отпад од хране.

Иначе, разлика између „класичног“ отпада и споредних производа није увек јасна, из којих разлога је Европска комисија издала Саопштење Комисије Савету и Европском парламенту за тумачење отпада и споредног производа.

Дијаграм (1) за разликовање отпада од споредних производа

Komisija evropskih zajednica – Interpretativna komunikacija o otpadu i sporednim proizvodima. 21.02.2007.

Извор: „Имплементација Директиве о индустријским емисијама у Србији: Управљање споредним производима у прехранбеној индустрији“, ИЕД Србија, 2020

Закон о ветеринарству утврђује да су **споредни производи животињског порекла** који нису намењени за исхрану људи - лешеве животиња, труп, делови трупа животиња, саставни делови тела животиња, производи животињског порекла и храна животињског порекла који нису намењени и безбедни за исхрану људи, стајњак и отпад из објеката у којима се припрема храна за исхрану људи. Овај закон, према томе, отпад из објеката у којима се припрема храна за исхрану људи одређује као споредне производе животињског порекла.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Правилник о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла ветеринарско-санитарним условима за изградњу објеката за сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, начину спровођења службене контроле и самоконтроле, као и условима за сточна гробља и јаме гробнице („Службени гласник РС“, бр. 31/11, 97/13, 15/15 и 61/17) утврђује да је **кухињски отпад** - сав отпад од хране, као и већ коришћена јестива уља који потичу од припреме јела у ресторанима и кухињама, укључујући централне кухиње и кухиње у домаћинствима, као и из кетеринга.

Према члану 8. тачка 16) овог правилника, **материјал Категорије 3**, као трећи, низак ниво ризика, обухвата **кухињски отпад**, као споредни производ животињског порекла, осим отпада из члана 6. тачка 5) овог правилника, тј. кухињског отпада из превозних средстава у међународном промету, који припада Категорији 1, као високом степену ризика, за коју се примењују друге методе прераде које их морају учинити нешкодљивим.

Закон о ветеринарству и Правилник о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла захтевају да лица која се баве делатностима које стварају споредне производе животињског порекла обезбеде њихов **пренос** до најближег објекта за сакупљање отпадака или до објекта у коме се они **прерађују или уништавају на нешкодљив начин** и да се **из кухињског отпада посебно одвоје споредни производи животињског порекла од биљног отпада и одложе у одвојену амбалажу**.

Споредни производи животињског порекла морају се сакупљати, прерадити или уништити у објектима намењеним за прераду, обраду или уништавање споредних производа животињског порекла. У том смислу, чланом 135. Закона о ветеринарству прописана је обавеза за сва лица која се баве делатностима које стварају споредне производе животињског порекла, дакле и отпад од хране, да обезбеде њихов пренос до најближег објекта за сакупљање отпадака или до објекта у коме се они прерађују или уништавају на нешкодљив начин.

Контејнер за сакупљање материјала Категорије 3 треба да буде видљиво и трајно обележен текстом: „Категорија 3“, с тим да је наведен текст: „НИЈЕ ЗА ИСХРАНУ ЉУДИ“, словима зелене боје која у себи садржи велику количину плаве боје, чиме се обезбеђује јасна разлика од других зелених боја.

Сакупљање и складиштење споредних производа животињског порекла може се обављати у међуобјектима, односно у објектима који испуњавају прописане услове на месту настанка споредних производа животињског порекла до транспорта, у међуобјектима или директно у објекат за прераду споредних производа животињског порекла, у зависности од категорије материјала, и то за материјал Категорије 3, у међуобјектима за материјал Категорије 3.

Приликом изрицања **управних мера и давања препорука од стране инспекције**, усмерених ка правилном управљању споредним производима животињског порекла Категорије 3, неопходно је да инспектор има у виду дозвољене и правилне начине поступања са овим отпадом од хране, како би могао у том погледу и пружити одговарајуће информације надзираном субјекту.

Поступање са споредним производима животињског порекла Категорије 3, односно отпадом од хране ове врсте подразумева:

- ✓ коришћење у производњи биогаса или компоста – анаеробна или аеробна дигестија;
- ✓ уништавање директно као отпад у прерађеном или непрерађеном стању - спаљивањем или ко-спаљивањем, или закопавањем на депонији;
- ✓ коришћење у производњи органског ђубрива и оплемењивача земљишта;
- ✓ коришћење у производњи хране за кућне љубимце (чиме не улази у ланац исхране људи);
- ✓ коришћење у производњи одређених добијених производа;
- ✓ разбацивање по земљишту у непрерађеном стању, у случају млека и колострума.

Табела - Врста објекта из регистра Управе за ветерину који ће бити обухваћени програмом унапређења објекта у којима се поступа са споредним производима животињског порекла

- у складу са *Програмом за унапређење управљања споредним производима животињског порекла за период од 2020. до 2024. године* („Службени гласник РС“, бр. 14/20 и 44/21)

Р. бр.	Тип објекта
1)	Објекти за сакупљање, складиштење и руковање споредним производима животињског порекла
2)	Објекти за складиштење добијених производа
3)	Објекти за спаљивање, ко-спаљивање и сагоревање
4)	Објекти за прераду споредних производа животињског порекла
5)	Објекти за прераду топљене масти
6)	Објекти за производњу биогаса
7)	Објекти за производњу компоста
8)	Објекти за производњу хране за кућне љубимце
9)	Објекти за руковање споредним производима животињског порекла или добијеним производима за потребе изван ланца исхране животиња
10)	Објекти за производњу органских ђубрива и оплемењивача земљишта

Превентивно-саветодавним деловањем и другим облицима пружања информација од стране инспекција, односно надлежних органа, потребно је информисати и едуковати субјекте о правним прописима, утврђеним обавезама, добрим праксама, законским препорукама и њиховом циљу, ефектима, користима и предностима у области управљања отпадом од хране, те подстаћи њихову примену кроз сепарацију отпада од хране и његово предавање овлашћеном оператеру, као и развој унутрашњих стандарда, политика, процедура и надзора унутар привредних субјеката и јавних установа, ради правилног управљања отпадом од хране.

Инспекција има обавезу да превентивно-саветодавно поступа. То се чини, поред осталог, пружањем стручне помоћи и давањем савета субјектима, што укључује службене саветодавне посете. Субјекат у пословању храном може да тражи од инспекције савет и

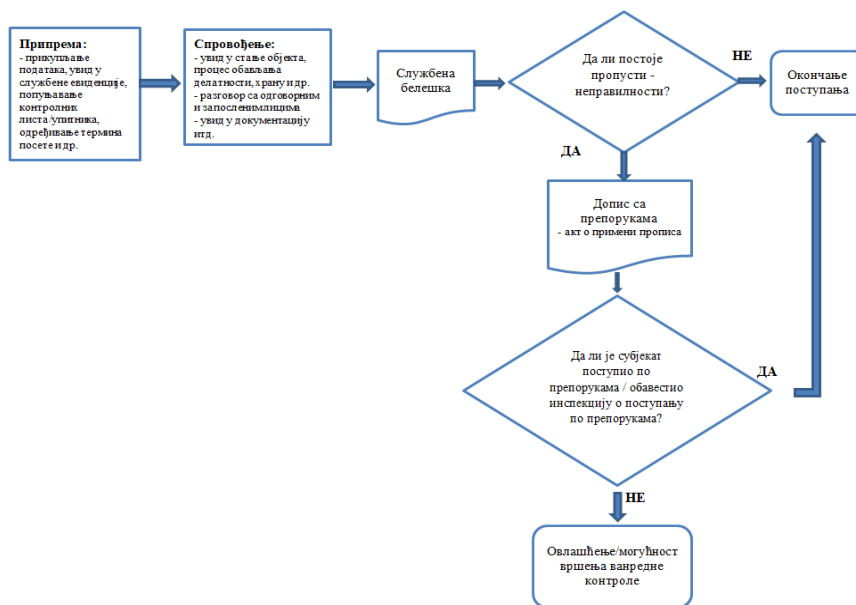
Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

саветодавну посету како би сазнао и утврдио који је правилан начин управљања отпадом од хране који генерише, а посета се реализује у складу са планом инспекцијског надзора и капацитетима инспекције.

Службена саветодавна посета је облик превентивног деловања инспекције пружањем стручне и саветодавне подршке субјекту на лицу места, коју инспекција организује ван инспекцијског надзора. Сврха оваквих инспекцијских посета је давање стручних и практичних савета и препорука, односно пружање стручно-саветодавне подршке, како би субјекти били упознати са својим обавезама, добрим праксама и препорукама у пословању. Ово је посебно значајно за микро, мале и новоосноване привредне субјекте, а посебно у случајевима када не постоји довољан ниво знања и недовољно развијена пракса у одређеној области, каква је област управљања отпадом од хране. Ако у саветодавној посети уочи пропуст, односно грешку у поступању субјекта, инспекција у писменом облику даје препоруку како да се тај пропуст отклони, подстичући привредне субјекте да разврставају отпад и да га предају овлашћеном оператеру, чиме се подиже свест о значају ове области. Субјекат је дужан да поступи по препоруци коју добије од инспектора. У прилогу ових смерница, даје се *модел дописа са препорукама* након службене саветодавне посете.

Превентивно-саветодавно деловање инспекције о правилном и савесном управљању отпадом од хране (спровођење службених саветодавних посета и др.) целисходно је да прати информативно-едукативна кампања (припрема и подела лифлета, видео спотови и сл).

Дијаграм (2) - Приказ тока службене саветодавне посете

2. НАДЛЕЖНОСТИ ИНСПЕКЦИЈА У ОБЛАСТИ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ ОД ХРАНЕ

• Основ и подела надлежности

Надзор над применом Закона о управљању отпадом врши **инспекција за заштиту животне средине**. У погледу отпада од хране, с обзиром да се ради о неопасном отпаду, надлежна је **инспекција за заштиту животне средине јединица локалне самоуправе (градска/општинска инспекција)**, која ове послове инспекцијског надзора обавља као поверене, у складу са чланом 84. ст. 4. и 5. Закон о управљању отпадом.

Чланом 12. став 1. Закона о безбедности хране прописано је да службене контроле, у смислу овог закона, у области безбедности хране спроводе надлежна министарства, и то:

1. Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде преко надлежних инспекција:

- у свим фазама производње, прераде, промета на велико и промета на мало, укључујући увоз и извоз хране биљног и животињског порекла, безалкохолна пића и мешовите хране и генетички модификоване хране и генетички модификоване хране за животиње као и хране и хране за животиње добијене од генетички модификованих организама, у складу са посебним прописом,
- у свим фазама производње, прераде, промета хране за животиње (биљног и животињског порекла), мешовите хране за животиње укључујући увоз и извоз,
- у фази промета на мало хране животињског порекла у објектима регистрованим односно одобреним од стране Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде, као и у промету на мало свежег меса, млека, јаја, меда, рибе и дивљачи у специјализованим објектима (касапнице, рибарнице и сл.), вина и алкохолних пића;

2. Министарство здравља преко надлежне санитарне инспекције:

- у свим фазама производње, прераде и промета (промет на велико, промет на мало, увоз на местима царинења и извоз), и то: нове хране, хране за специфичне популационе групе (храна за одојчад и малу децу, храна за посебне медицинске намене, замене за комплетну дневну исхрану за особе на дијети за мршављење), додатака исхрани (дијететски суплементи), хране са измењеним нутритивним саставом (храна за особе интолерантне на глутен, замене за со за људску исхрану, храна обогаћена витаминима, минералима и другим супстанцама са хранљивим или физиолошким ефектом и др), соли за исхрану људи и производњу хране, прехранбених адитива, прехранбених арома, прехранбених ензима, помоћних средстава у производњи хране, воде за пиће која се потрошачима испоручује путем јавног водоводног система или у оригиналној амбалажи (природне минералне, изворске и стоне воде), као и вода која се употребљава, односно додаје током припреме, обраде или производње хране, материјала и предмета намењених да дођу у контакт са храном,

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

- у фази промета на мало све хране у објектима под санитарним надзором (кухиње у предшколским и школским објектима, објектима ученичког и студентског стандарда, здравствене заштите и социјалног старања).

На основу овлашћења из члана 12. ст. 2. и 3. овог закона, министар пољопривреде, шумарства и водопривреде донео је **Правилник о врсти хране и начину вршења службене контроле, као и листи мешовите хране и начину вршења контроле те хране** („Службени гласник РС“, број 29/19), којим се прописује врста хране и начин вршења службене контроле, као и Листа мешовите хране и начин вршења контроле те хране. У наставку, даје се табела са поделом надлежности између инспекција у области безбедности хране.

Табела 1
Подела надлежности између инспекција у области безбедности хране

Ред. бр.	Инспекција	Надлежност
1.1	Ветеринарска инспекција	храна животињског порекла у фази примарне производње
1.2		хране животињског порекла у свим фазама производње, прераде, промета на велико и извоза
1.3		храна животињског порекла у промету на мало у регистрованим односно одобреним објектима, као и у промету на мало свежег меса, млека, јаја, меда, рибе и дивљачи у специјализованим објектима (касапнице, рибарнице и сл.)
1.4		мешовита храна, и то у фази производње, прераде и промета на велико, за следећу мешовиту храну: <ul style="list-style-type: none"> • мешовита храна која садржи прерађене производе од млека, а која није одржива на собној температури; • мешовита храна која садржи прерађене производе животињског порекла, а која није одржива на собној температури; • мешовита храна која садржи прерађене производе од млека
1.5		мешовита храна, и то у фази извоза, за следећу мешовиту храну: <ul style="list-style-type: none"> • мешовита храна која садржи прерађене производе од млека, а која није одржива на собној температури; • мешовита храна која садржи прерађене производе животињског порекла, а која није одржива на собној температури; • мешовита храна која садржи прерађене производе од млека

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

		<ul style="list-style-type: none"> • фини пекарски производи, жита за доручак и снек производи • посластичарски производи • жита, млински и пекарски производи, тестенине и брзо смрзнута теста: <ul style="list-style-type: none"> - пекарски производи - бурек – пита са месом - бурек – пита са сиром - пуњена тестенина - пуњена тестенина са додатком производа од меса - пуњена тестенина са додатком производа од млека - тестенина са месним екстрактом - производи од брзо смрзнутог теста са надевима - производ од брзо смрзнутог теста са надевом од меса - производ од брзо смрзнутог теста са надевом од сира • остали производи од воћа и поврћа
1.6		сва храна у угоститељским објектима, печењарама, објектима брзе хране и кетеринга
2.1	Гранична ветеринарска инспекција	увоз и провоз хране животињског порекла
2.2	Гранична ветеринарска инспекција	<p>увоз и провоз мешовите хране, за следећу мешовиту храну, у складу са посебним прописом:</p> <ul style="list-style-type: none"> • мешовита храна која садржи прерађене производе од млека, а која није одржива на собној температури; • мешовита храна која садржи прерађене производе животињског порекла, а која није одржива на собној температури; • мешовита храна која садржи прерађене производе од млека • жита, млински и пекарски производи, тестенине и брзо смрзнута теста: <ul style="list-style-type: none"> - пекарски производи - бурек – пита са месом - бурек – пита са сиром - пуњена тестенина - пуњена тестенина са додатком производа од меса - пуњена тестенина са додатком производа од млека - тестенина са месним екстрактом - производи од брзо смрзнутог теста са надевима - производ од брзо смрзнутог теста са надевом

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

		<p>од меса</p> <ul style="list-style-type: none"> - производ од брзо смрзнутог теста са надевом од сира
3.1	Пољопривредна инспекција	<p>храна биљног порекла у фази производње и прераде (осим примарних биљних производа у складиштима и у хладњачама без минусног режима), укључујући складишта зрнастих производа у млиновима, пекарама и другим местима прераде</p>
3.2		<p>храна биљног порекла у фази извоза, промета на велико (укључујући откупна места за примарне биљне производе) и промета на мало</p>
3.3		<p>храна мешовитог порекла, и то у фази производње, прераде, промета на велико, промета на мало и извоза, за следећу мешовиту храну:</p> <ul style="list-style-type: none"> • беланчевинасти производи од квасца • бомбонски производи • фини пекарски производи, жита за доручак и снек производи • посластичарски производи • супе • додаци јелима • жита, млински и пекарски производи, тестенине и брзо смрзнута теста: <ul style="list-style-type: none"> - пекарски производи - бурек – пита са месом - бурек – пита са сиром - пуњена тестенина - пуњена тестенина са додатком производа од меса - пуњена тестенина са додатком производа од млека - тестенина са месним екстрактом - производи од брзо смрзнутог теста са надевима - производ од брзо смрзнутог теста са надевом од меса - производ од брзо смрзнутог теста са надевом од сира • какао – производи, чоколадни производи, производи слични чоколадним и крем – производи • јестиво биљно уље и масти, маргарин и други масни намази, мајонез и сродни производи • сродни производи од кафе <ul style="list-style-type: none"> - напитака (стерилизовани, пастеризовани) са кафом, шећером и млеком (учешће млека испод 50%)

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

		<ul style="list-style-type: none"> - мешавина пржене кафе са шећером и млеком (учешће млека испод 50%) • остали производи од воћа и поврћа
3.4		сва храна у посластичарницама и пекарама
3.5		вино, алкохолна и безалкохолна пића и етил-алкохол у фази производње, прераде, промета на велико, промета на мало и извоза
4.1	Фитосанитарна инспекција	храна биљног порекла у фази примарне производње, укључујући и производњу семена за производњу клица и производњу клица, као и производње мицелијума и печурки
4.2		храна биљног порекла у фази складиштења примарних биљних производа у складиштима и хладњачама без минусног режима и складиштима зрнастих производа (осим у млиновима, пекарама и другим местима прераде)
4.3		храна биљног порекла у фази промета примарних биљних производа на велико (кванташке пијаце)
4.4		храна биљног порекла у фази промета на мало примарних биљних производа (зелене пијаце)
4.5		храна биљног порекла у фази извоза примарних биљних производа
5.1	Гранична фитосанитарна инспекција	храна биљног порекла у фази увоза и провоза
5.2		<p>храна мешовитог порекла, за следећу мешовиту храну у фази увоза и провоза:</p> <ul style="list-style-type: none"> • беланчевинасти производи од квасца • бомбонски производи • фини пекарски производи, жита за доручак и снек производи • посластичарски производи • супе • додаци јелима • жита, млински и пекарски производи, тестенине и брзо смрзнута теста: <ul style="list-style-type: none"> - пекарски производи - бурек – пита са месом - бурек – пита са сиром - пуњена тестенина - пуњена тестенина са додатком производа од меса - пуњена тестенина са додатком производа од млека - тестенина са месним екстрактом - производи од брзо смрзнутог теста са надевима - производ од брзо смрзнутог теста са надевом од меса

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

		<ul style="list-style-type: none"> - производ од брзо смрзнутог теста са надевом од сира • какао – производи, чоколадни производи, производи слични чоколадним и крем – производи • јестиво биљно уље и масти, маргарин и други масни намази, мајонез и сродни производи • сродни производи од кафе <ul style="list-style-type: none"> - напитака (стерилизовани, пастеризовани) са кафом, шећером и млеком (учешће млека испод 50%) - мешавина пржене кафе са шећером и млеком (учешће млека испод 50%) • остали производи од воћа и поврћа
5.3		вино, алкохолна и безалкохолна пића и етил-алкохол у фази увоза и провоза
6.1	Санитарна инспекција	нова храна - у свим фазама производње, прераде и промета (промет на велико, промет на мало, увоз на местима царинења и извоз)
6.2		храна за специфичне популационе групе (храна за одојчад и малу децу, храна за посебне медицинске намене, замене за комплетну дневну исхрану за особе на дијети за мршављење) - у свим фазама производње, прераде и промета (промет на велико, промет на мало, увоз на местима царинења и извоз)
6.3		додачи исхрани (дијететски суплементи) - у свим фазама производње, прераде и промета (промет на велико, промет на мало, увоз на местима царинења и извоз)
6.4		храна са измењеним нутритивним саставом (храна за особе интолерантне на глутен, замене за со за људску исхрану, храна обогаћена витаминима, минералима и другим супстанцама са хранљивим или физиолошким ефектом и др.) - у свим фазама производње, прераде и промета (промет на велико, промет на мало, увоз на местима царинења и извоз)
6.5		со за исхрану људи и производњу хране - у свим фазама производње, прераде и промета (промет на велико, промет на мало, увоз на местима царинења и извоз)
6.6		прехрамбени адитиви - у свим фазама производње, прераде и промета (промет на велико, промет на мало, увоз на местима царинења и извоз)
6.7		прехрамбене ароме - у свим фазама производње, прераде и промета (промет на велико, промет на мало, увоз на местима царинења и извоз)

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

6.8		прехрамбени ензими - у свим фазама производње, прераде и промета (промет на велико, промет на мало, увоз на местима царињења и извоз)
6.9		помоћна средства у производњи хране - у свим фазама производње, прераде и промета (промет на велико, промет на мало, увоз на местима царињења и извоз)
6.10		вода за пиће која се потрошачима испоручује путем јавног водоводног система или у оригиналној амбалажи (природне минералне, изворске и стоне воде) - у свим фазама производње, прераде и промета (промет на велико, промет на мало, увоз на местима царињења и извоз)
6.11		вода која се употребљава, односно додаје током припреме, обраде или производње хране - у свим фазама производње, прераде и промета (промет на велико, промет на мало, увоз на местима царињења и извоз)
6.12		материјали и предмети намењени да дођу у контакт са храном - у свим фазама производње, прераде и промета (промет на велико, промет на мало, увоз на местима царињења и извоз) *У складу са Законом о предметима опште употребе („Службени гласник РС“, број 92/11), санитарна инспекција надлежна је за вршење надзора над здравственом исправношћу предмета опште употребе. међу које спадају посуђе, прибор, уређаји, амбалажа и други материјали који долазе у контакт са храном у складу са Законом о безбедности хране
6.13		сва храна у објектима под санитарним надзором (кухиње у предшколским и школским објектима, објектима ученичког и студентског стандарда, здравствене заштите и социјалног старања) у фази промета на мало

Надлежност над применом Закона о ветеринарству, Правилника о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла и других прописа донетих на основу овог закона припада **ветеринарској инспекцији** у саставу **Управе за ветерину**, која је орган у саставу Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

С обзиром да, у пракси, услед неправилног управљања отпадом, отпад од хране бива сврстан у комунални отпад, за питања управљања отпадом од хране важна је и надлежност **комуналне инспекције** града и општине. Одлукама јединица локалне самоуправе о управљању комуналним, инертним и неопасним отпадом уређују се услови и начин обављања комуналне делатности управљања комуналним

отпадом, права и обавезе вршилаца комуналне делатности и корисника комуналне услуге на територији јединице локалне самоуправе (града и општине), обим и квалитет комуналне услуге укључујући и начин плаћања цене комуналне услуге, начин вршења контроле коришћења и наплате комуналне услуге и начин вршења надзора над обављањем комуналне делатности управљања комуналним отпадом. У питању је изворна надлежност јединице локалне самоуправе, а инспекцијски надзор над спровођењем обавеза прописаних овом одлуком из изворне надлежности града и општине врши градска, односно општинска комунална инспекција.

Неопходно је да инспекције у вођењу поступака и изрицању мера, односно доношењу решења воде рачуна о својој надлежности, с обзиром да, према члану 158. тачка 2) **Закона о општем управном поступку** („Службени гласник РС“, 18/16 и 95/2018 - аутентично тумачење), **решење може да се побија због тога што га је донео ненадлежни орган**, а ненадлежност је разлог и за поништавање – у целини или делимично - и коначног решења (решења против којег није могуће изјавити жалбу), сагласно члану 183. истог закона.

Међу инспекцијама може настати **сукоб надлежности** – негативан и позитиван - кад се два органа изјасне да јесу или да нису надлежни у истој управној ствари, у складу са чланом 38. Закона о општем управном поступку, тј. кад се две или, пак, више инспекција изјасне да нису или јесу искључиво надлежне за поступање у оквиру одређеног инспекцијског надзора. Према члану 58. став 1. **Закона о државној управи** („Службени гласник РС“, бр. 79/05, 101/07, 95/10, 99/14, 47/18 и 30/18 - др. закон), сукоб надлежности између органа државне управе, између органа државне управе и имаоца јавних овлашћења и између ималаца јавних овлашћења решава Влада.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Међутим, оно о чему код питања стварне надлежности ваља водити рачуна је да надлежност у управним стварима, а поготову код инспекција, и то у оваквим областима каква је управљање отпадом од хране, није увек искључива. Наиме, стварна надлежност у управним стварима може бити **искључива или конкурентска надлежност**. Конкурентска надлежност се још зове и конкурентна и паралелна надлежност, као и стицај надлежности. **Закон о инспекцијском надзору** („Службени гласник РС“, бр. 16/15, 44/18 – др. закон и 95/18), у овом смислу, у члану 11. став 1. и члану 12. став 1. употребљава израз „преклапање инспекцијског надзора“, док Закон о државној управи у члану 66. познаје послове из делокруга више органа државне управе. Код искључиве стварне надлежности може да се јави позитиван и негативан сукоб надлежности, како је то објашњено, док код конкурентске надлежности два или, евентуално, више органа је надлежно за поступање у истим управним стварима, тако да странка има право да бира да ли ће се обратити једном или другом органу, када се управни поступак спроводи на захтев странке, односно и један и други орган су надлежни да по службеној дужности спроводе управни поступак (поступци инспекцијског надзора су најчешће поступци који се спроводе по службеној дужности).

Следствено, налазимо да је препоручиво у инспекцијским надзорима у области управљања отпадом од хране вршити **усклађивање и координацију инспекцијског надзора**, у складу са чл. 11. и 12. Закона о инспекцијском надзору, самостално између инспекција и преко радних група у склопу Координационе комисије за инспекцијски надзор, што укључује заједничко планирање (планови координираних и заједничких надзора и саветодавних посета – ходограми) и вршење заједничких и координираних инспекцијских активности – инспекцијских надзора/службених контрола, службених саветодавних посета и других превентивно-саветодавних активности. Закон о инспекцијском надзору, уређујући заједнички инспекцијски надзор, препознаје и јасно уређује конкурентску надлежност, прописујући у члану 11. став 3. да се заједнички инспекцијски надзор врши, између осталог, ради ради провере питања која су у делокругу две или више инспекција. Сврсисходно је и да инспекције надлежне за различите аспекте управљања отпадом од хране спроведу заједничке службене саветодавне посете, у складу са чланом 13. у вези са чланом 11. Закона о инспекцијском надзору.

Уосталом, конкурентска надлежност не треба да буде на штету странака, заинтересованих лица и јавног интереса, изазивањем сукоба надлежности, него треба да омогући ефикаснију и делотворнију заштиту права и јавног интереса, кроз надлежност и могућност више органа да делују у одређеној области, односно поводом одређених питања.

Код заједничких инспекцијских надзора ваља имати на уму да је прописано право надзираног субјекта да, ако више инспекција врши заједнички надзор, инспектору ускрати давање података и изјава које је дао једном од инспектора у том надзору (члан 20. став 3. *Закона о инспекцијском надзору*).

На овом месту потребно је указати и на то да је инспектор дужан да, у складу са чланом 30. *Закона о инспекцијском надзору*, ако нађе да је надзирани субјекат повредио закон или други пропис чију примену надзире друга инспекција, према свом знању и искуству, о стању које је затекао састави записник, којег без одлагања **прослеђује инспекцији** у чијем делокругу је делатност коју обавља или активност коју врши надзирани субјекат, ради предузимања радњи и мера из делокруга те инспекције, односно вршења заједничког инспекцијског надзора или сарадње у обављању послова.

3. КОНТРОЛНЕ ЛИСТЕ

- **Провере и самопровере у области управљања отпадом од хране**

У инспекцијском надзору се ниво усаглашености са прописима процењује помоћу контролних листа, у складу са чланом 14. Закона о инспекцијском надзору и чланом 11. *Уредбе о заједничким елементима процене ризика у инспекцијском надзору* („Службени гласник РС”, број 81/15).

Контролна листа је јавно доступан документ који законске обавезе приказује кроз низ питања и могућих одговора („Да” и „Не”, као и „Делимично” и „Није примењиво“), којима се испитује да ли надзирани субјекти послују у складу са правилима. Објављују се на интернет страницама надлежних министарстава и органа у саставу министарства и [Координационе комисије](#). За одговоре на питања, по правилу, додељују се бодови, а инспектор, на основу збира бодова по контролној листи, одређује који је степен усаглашености са прописима. Коришћењем ових листа привредни и други надзирани субјекти могу да изврше самопроверу и самопроцену усаглашености свог пословања са прописима, на основу које могу да уоче пропусте и неправилности у свом раду и благовремено их исправе.

Контролне листе пољопривредне инспекције садрже следећа питања провере која се односе на отпад од хране:

Е. Отпад			
Закон о безбедности хране			
Члан 21. Правилника о условима хигијене хране			
1. Да ли се отпад уклања из просторија у којима се налази храна по прописаној динамици у одређеном временском периоду?			
2. Да ли се отпад отклања одлагањем у контејнере који се могу затворити?			
3. Да ли су контејнери за одлагање отпада израђени на одговарајући начин који омогућава одржавање у добром стању, лако чишћење и дезинфекцију?			
4. Да ли постоји одговарајући систем уклањања отпада?			
5. Да ли се складиштење и одлагање отпада обавља на означеном и обезбеђеном месту?			
6. Да ли се уклањање отпада врши у складу и на начин да се заштити животна средина и избегне контаминација?			

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Контролне листе пољопривредне инспекције садрже следећа питања провере која се односе на отпад од хране:

Е. Отпад			
Закон о безбедности хране			
Члан 21. Правилника о условима хигијене хране			
1. Да ли се отпад уклања из просторија у којима се налази храна по прописаној динамици у одређеном временском периоду?			
2. Да ли се отпад отклања одлагањем у контејнере који се могу затворити?			
3. Да ли су контејнери за одлагање отпадака израђени на одговарајући начин који омогућава одржавање у добром стању, лако чишћење и дезинфекцију?			
4. Да ли постоји одговарајући систем уклањања отпада?			
5. Да ли се складиштење и одлагање отпада обавља на означеном и обезбеђеном месту?			
6. Да ли се уклањање отпада врши у складу и на начин да се заштити животна средина и избегне контаминација?			

Контролне листе санитарне инспекције, која је надлежна и за објекте колективне исхране (здравствене установе, установе ученичког и студентског стандарда, домови за стара и незбринута лица и др.), у складу са чланом 8. Закона о санитарном надзору („Службени гласник РС“, број 125/04), којим се одређују објекти који подлежу санитарном надзору, садрже следећа питања провере која се односе на отпад од хране:

1. Уклањање чврстих отпадних материја из објекта се врши на хигијенски начин	☐ да- 10 ☐ не-0 ☐ делимично- 5	
2. У објекту су обезбеђене посуде за сакупљање чврстог отпада	☐ да- 10 ☐ не-0 ☐ делимично- 5	
3. Посуде за отпад су чисте	☐ да- 10 ☐ не-0 ☐ делимично- 5	
4. Чврсте отпадне материје се сакупљају у наменске контејнере са поклопцима	☐ да-2 ☐ не-0	

Контролне листе инспекција, свакако, могу да се допуне новим питањима која се односе на раздвајање отпада од хране и његово предавање овлашћеном оператеру, као и питањима о унутрашњим процедурама, информисању запослених, унутрашњем надзору, домаћим и међународним стандардима који су у примени.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Субјекат у пословању храном, односно надзирани субјекат може доставити инспекцији **извештај о самопровери испуњености захтева из контролне листе**, односно по одређеним питањима – питањима која се односе на управљање отпадом од хране („самоинспекција“). Уз овај извештај, субјекат у пословању храном – надзирани субјекат инспекцији прилаже и одговарајућу документацију, односно други материјал (фотографије и др.) као доказе за налазе из извештаја.

Самопроверу и самопроцену код субјеката **може да иницира инспекција**, по службеној дужности, применом овлашћења из члана 14. став 4. Закона о инспекцијском надзору, достављањем контролне листе или њеног одговарајућег дела, односно скупа питања која се односе на управљање отпадом од хране, и затражи од субјекта да сачини и инспекцији достави извештај о самопровери и самопроцени. С обзиром на недовољну заступљеност извештаја о самопровери и самопроцени на иницијативу субјеката, сврсисходно је и препоручено да инспекције – посебно у првим фазама, барем док се у довољној мери не развије свест и добра пракса управљања отпадом од хране – по службеној дужности и плану иницирају спровођење самопровера и самопроцена код субјеката. У прилогу ових смерница, дају се *модел* *захтева* за попуњавање извештаја о самопровери и самопроцени у области управљања отпадом од хране и *службене белешке* о разматрању извештаја о самопровери и самопроцени у области управљања отпадом од хране.

Инспекција, иначе, у сврху спровођења самопровера и самопроцена, може да сачини и достави и **посебне упитнике**, који би садржали питања која се односе на раздвајање отпада од хране и његово предавање овлашћеном оператеру, као и питања о унутрашњим процедурама, информисању запослених, унутрашњем надзору, домаћим и међународним стандардима који су у примени. На ову тему, *Закон о инспекцијском надзору* у члану 8. ст. 1. и 2. прописује да инспекција прикупља податке и прати и анализира стање у области инспекцијског надзора која је у њеном делокругу, а ти послови, између осталог, укључују прикупљање и анализу података добијених помоћу контролних листи, вођењем анкета и истраживања јавног мњења и другим непосредним прикупљањем података, што укључује и припрему и коришћење посебних упитника. *Модел оваквог упитника* даје се у прилогу ових смерница.

Инспекција може да иницира самопроверу и самопроцену ризика у облсти управљања отпадом од хране у различите **сврхе**:

- ✓ прикупљање података за анализу ризика;
- ✓ спровођење алтернативног начина провере и процене усаглашености са прописима;
- ✓ прикупиљање податке од значаја за вршење инспекцијске контроле над одређеним субјектом.

Инспекција **разматра и оцењује достављени извештај о самопровери и самопроцени** са приложеним доказима, о чему саставља службену белешку, и доноси одлуку о даљем поступању, зависно од налаза, исхода разматрања и сврхе ради које је иницирана самопровера и самопроцена. Када код инспекције постоји основана сумња у тачност, поузданост или исправност садржине овог извештаја, инспекција га неће прихватити. У службеној белешци, инспекција ће да образложи разлоге зашто постоји оваква основана сумња због које извештај није могао да буде прихваћен као тачан и поуздан, односно истинит.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Када је самопровера и самопроцена иницирана **ради прикупљања података за процену ризика**, информације које се добијају помоћу самопровере и самопроцене употпуниће процену ризика и припрему [плана инспекцијског надзора](#), који се заснива на процени ризика. Процењени ризик и сачињени план надзора опредељују учесталост надзора.

Ако инспекција утврди да је спроведена самопровера и самопроцена потпуна, поуздана, односно истинита и квалитетна, и да нема неправилности и пропуста у пословању надзираног субјекта или да су установљене одређене неправилности и пропусти и да их је надзирани субјекат благовремено, законито и безбедно отклонио, тако да нема потребе за вршењем инспекцијског надзора, инспекција доноси одлуку **да не покрене инспекцијски надзор**. Спроведена самопровера и самопроцена и њена инспекцијска евалуација, као алтернативни начин провере пословања и поступања надзираног субјекта и облик вануправног поступања, указују да у том случају поступак инспекцијског надзора, као класичан облик инспекцијског деловања и посебан управни поступак, није потребно спроводити. Инспекција ће тада сачинити и доставити надзираном субјекту обавештење о разматрању поднетог извештаја, оцени налаза овог извештаја и приложених доказа и исходу, односно одлуци да самопровера и самопроцена замењују поступак инспекцијског надзора.

Када је самопровера и самопроцена иницирана како би инспекција прикупила податке од значаја за вршење инспекцијског надзора над одређеним субјектом надзора у виду припреме за надзор, или код инспекције постоји основана сумња у тачност, поузданост или исправност садржине извештаја о самопровери и самопроцени или су установљене неправилности и пропусти који изискују да се изврши инспекцијски надзор, инспекција ће **покренути поступак инспекцијског надзора**.

Превентивно-саветодавно деловање инспекције о правилном и савесном управљању отпадом од хране (спровођење самопровера и самопроцена и др.) пратила би информативно-едукативна кампања (припрема и подела лифлета, видео спотови и сл).

4. ШТЕТНО И НЕДОЗВОЉЕНО ПОСТУПАЊЕ СА ОТПАДОМ ОД ХРАНЕ

- **Недовољна развијеност свести и добре праксе**

Привредним субјектима и јавним установама, који су произвођачи отпада од хране, није у довољној мери познато у које сврхе се може употребити овај отпад, односно не разликују у потребној мери **дозвољене и правилне од недозвољених и неправилних начина** управљања овим отпадом.

Отпад од хране се пре свега може третирати путем **аеробне дигестије, ради добијања компоста, и анаеробне дигестије, ради добијања метана** (члан 35. Закона о управљању отпадом). Додатно, *Правилником о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла, ветеринарско-санитарним условима за изградњу објеката за сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, начину спровођења службене*

контроле и самоконтроле, као и условима за сточна гробља и јаме гробнице дефинисано је да се кухињски отпад у мери у којој представља **споредни производ животињског порекла** који припада такозваном материјалу Категорије 3 може: користити у производњи биогаса или компоста – анаеробна или аеробна дигестија; уништавати директно као отпад у прерађеном или непрерађеном стању - спаљивањем или ко-спаљивањем, или закопавањем на депонији; користити у производњи органског ђубрива и оплемењивача земљишта; користити у производњи хране за кућне љубимце (чиме не улази у ланац исхране људи); користити у производњи одређених добијених производа; разбацивати по земљишту у непрерађеном стању, у случају млека и колострума.

Насупрот томе, неразврстан и нетретирани отпад од хране, односно отпад од хране одложен међу **комунални отпад**, завршава на депонијама где емитује опасне материје у већој количини. Иако – у начелу – неопасан отпад, отпад од хране када се разграђује производи емисије са ефектом стаклене баште, а и чест је узрочник пожара на депонијама.

Посебно забрињава раширена **пракса употребе отпада од хране као помија** – хране за животиње, што није безбедно и дозвољено. Ово је посебно проблематично када је реч о отпаду од хране који настаје у здравственим установама, а који оне у виду помија сакупљају, продају и предају фармама. Чак су и оглашаване и одржаване лицитације на којима су продаване помије које потичу из здравствених установа.

Пример:
Лицитација за продају отпадака од хране - помија из здравствене установе

Država	Srbija	Javna prodaja - licitacija - aukcija
		Unesite predmet javne prodaje, licitacije, aukcije
Datum objave		
Rok	. (rok je istekao) - Pogledajte slične aktuelne javne prodaje - licitacije	
Mesto	Srbija,	
Oglašivač	OPŠTA BOLNICA	
Oblast	Ostale licitacije.	
Predmet javne prodaje - licitacije	Oglas-licitacija za prodaju pomija prikupljanjem zatvorenih ponuda	
Tekst javne prodaje - licitacije	<p>Na osnovu odluke Upravnog odbora ' ' godine i odluke v.d. direktora Opšte bolnice ' ' .</p> <p>OPŠTA BOLNICA ' ' raspisuje</p> <p>OGLAS-LICITACIJU za prodaju pomija prikupljanjem zatvorenih ponuda</p> <p>Predmet licitacije je prodaja otpadaka od хране - pomiја из Odeljenja за pripremu i distribuciju хране Opšte bolnice</p> <p>Početna cena за okvirnu količinu pomiја na godišnjem nivou iznosi 12(1.000 rsd.</p> <p>Otvaranje ponuda je javno i zakazuje se за dan god.(sreda). sa početkom u 11 časova. u sali за sastanke zgrade uprave Opšte bolnice ' ' .</p> <p>Pravo učešća на licitaciji imaju sva pravna i fizička lica. koja uz ponudu dostave dokaz о uplati depozita u visini od 1.000 rsd. на текући račun Opšte bolnice ' ' broj: 840-840667-30.</p> <p>Ponude dostaviti u zatvorenim kovertama на adresu: Opšta bolnica ' ' . Pravna služba, ' ' uz naznaku: PONUDA ZA LICITACIJU - NE OTVARATI. sa znakom predmeta licitacije. predajom на poštu или на pisarnicu Opšte bolnice ' ' а istoj adresi. najkasnije do ' ' god. do 11 časova. Na poleđini kovertе obavezno naznačiti tačan naziv, adresu i broj telefona ponuđača.</p> <p>Na licitaciji će se izabrati najpovoljniji ponuđač. odnosno lice koje ponudi najveći nominalni iznos за predmet licitacije.</p> <p>Telefon: ' ' .</p>	

Чланом 28. Закона о безбедности хране забрањено је стављање у промет и исхрана животиња које служе за производњу хране храном за животиње која није безбедна. Храна за животиње није безбедна ако има штетни утицај по здравље, односно ако производи добијени од животиња који служе за производњу хране нису безбедни за исхрану људи.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Чланом 110. Закона о ветеринарству изричито је забрањено организовано сакупљање и коришћење отпадака хране (помија), отпадака хране која потиче из међународног транспорта, као и отпадака који потичу из здравствених установа, ресторана друштвене исхране или других организација у исхрани животиња. Коришћење отпадака хране (помија) за исхрану животиња дозвољено је само у изузетним случајевима на газдинствима који се баве узгојом животиња за сопствене потребе, ако је извршена термичка обрада. Порекло ових отпадака може бити само са газдинства које се бави узгојом животиња за сопствене потребе. С обзиром да је утврђено да поједине врсте субјеката у пословању храном, попут здравствених установа, неретко отпад од хране организовано скупљају и продају фармама као храну за исхрану животиња (помије) неопходно је подсетити да је овакав начин поступања са отпадом од хране изричито забрањен одредбама Закона о ветеринарству и Закона о безбедности хране.

Правилник о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла, ветеринарско-санитарним условима за изградњу објеката за сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, начину спровођења службене контроле и самоконтроле, као и условима за сточна гробља и јаме гробнице у члану 11. прописује да када је у питању поступање са споредним производима животињског порекла које се односи на исхрану животиња, примењују се следећа правила:

- ✓ прерађен протеин животињског порекла који је добијен од тела и делова тела одређене врсте копнених животиња, осим крзнашица, не користи се у исхрани животиња исте врсте;
- ✓ **кухињски отпад и храна за животиње која садржи или је добијена од кухињског отпада не користи се у исхрани фармски узгајаних животиња, осим крзнашица;**
- ✓ прерађен протеин животињског порекла који је добијен од тела и делова тела одређене врсте фармски узгајаних риба не користи се у исхрани фармски узгајаних риба исте врсте;
- ✓ ако није протекло 90 дана од дана примене органског ђубрива или побољшивача земљишта, храна за животиње биљног порекла која потиче са земљишта на коме су примењена органска ђубрива или побољшивачи земљишта, осим стајњака, не користи се у исхрани животиња, нити се на таквом земљишту врши испаша.

Субјекти у пословању храном, генерално, **немају потребна знања и нису у довољној мери упознати са важећим прописима, обавезама и добром праксом.** Практично, може се рећи да само велики системи и међународни ланци (корпорације), на основу интерних процедура, стандарда и политика, као и обавеза у матичним државама, једнаке процедуре примењују и у Републици Србији.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Примери добре праксе обухватају интерне процедуре за поступање са отпадом, обуке за особље и вођење документације о количинама отпада од хране, као и анализе по годинама да ли се количина отпада повећава и како се он може смањити поштујући принцип „не стварај отпад и смањи трошкове његовог збрињавања”, уз континуирано подизању свести о значају заштите животне средине. Такође, постоји и развијено унутрашње праћење процеса и унутрашњи надзор, који укључује и унутрашње инспекције од стране матичне компаније из иностране државе.

Компаније са развијеном свешћу о правилном и савесном управљању отпадом од хране воде рачуна и о навикама, култури и обичајима гостију, па томе прилагођавају и оброке, њихову количину и начин послуживања, како би се превентивно стварали што мањи остаци од хране. Унутрашње инспекције у оваквим компанијама су документационе, што значи да зависна друштва – објекти редовно шаљу извештаје, и теренске, које подразумевају непосредан увид од стране овлашћеног лица у поступање на лицу места. Отпад од хране се разврстава у посебне посуде и сви у хотелима су обучени за разврставање и складиштење отпада до доласка овлашћеног оператера који одвози отпад и збрињава у биогасним постројењима (анаеробна дигестија).

С друге стране, мањи угоститељски и други објекти, пак, по правилу, отпад од хране одлажу као комунални отпад и бацају га у контејнере, с њим се поступа као са кућним отпадом, превасходно јер **недостаје свест о потреби да се отпад предаје овлашћеним оператерима** и нема такве праксе.

Привредни субјекти и јавне установе, који су произвођачи отпада од хране, осим тога, у пракси поступају **супротно и другим законским обавезама**, тако што не воде евиденције о отпаду који настаје (члан 26. став 1. тачка 8) Закона о управљању отпадом), отпадним јестивим уљима не управљају у складу са Законом о управљању отпадом, односно често се не сакупља и не предаје лицу које има дозволу за сакупљање и третман отпадних уља (члан 48. ст. 6. и 7. Закона о управљању отпадом), неретко не постоје документи о кретању отпада (члан 45. Закона о управљању отпадом), нити се воде дневне евиденције о отпаду (члан 75. Закона о управљању отпадом).

Стога, службеним саветодавним посетама, иницирањем самопровера и самопроцена и другим облицима превентивно-саветодавног деловања у области управљања отпадом од хране, потребно је да инспекције **информишу и едукују субјекте** о законом утврђеним обавезама, добрим праксама, савесном поступању, законским препорукама и њиховом циљу, ефектима, користима и предностима у погледу поступања са отпадом од хране, како би се подстакла њихова примена, као и развој свести, унутрашњих стандарда, политика, процедура и надзора унутар привредних субјеката и јавних установа, ради правилног управљања отпадом од хране.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Ради делотворног спровођења превентивно-саетодавних активности, најпре, целисходна је едукација инспекција од стране стручњака у овој области, лица одговорних за управљање отпадом и привредника који имају развијену добру праксу поступања у овој области. Едукацију треба да прати припрема и објава одговарајућих аката о примени прописа и добре праксе, у складу са чланом 4. Закона о безбедности хране и чл. 14. и 31. Закона о инспекцијском надзору.

Истовремено, инспектори ће у инспекцијским надзорима, односно службеним контролама **забрани** праксу која није законита и безбедна, као и **корективним мерама** наложити отклањање утврђених неправилности и придржавање прописаних обавеза. У прилогу ових смерница, даје се *модел решења* којим ветеринарски инспектор забрањује организовано сакупљање, коришћење, продају и предају отпадака хране (помија).

С друге стране, у случају вероватних неправилности, односно ако је то потребно да би се спречио настанак неправилности и штетних последица, инспектори изричу **превентивне мере** (упозоравање надзираног субјекта о његовим обавезама из закона и других прописа, као и о прописаним радњама и мерама управљеним према надзираном субјекту и санкцијама за поступања супротна тим обавезама; указивање надзираном субјекту на могућност наступања штетних последица његовог пословања или поступања; налагање надзираном субјекту предузимања или уздржавања од одређених радњи ради отклањања узрока вероватних штетних последица, као и одговарајућих мера предострожности у циљу спречавања настанка могућих штетних последица; друге мере којима се постиже превентивна улога инспекцијског надзора).

5. НЕБЕЗБЕДНА ХРАНА ЈЕ ОТПАД

- **Обавезе и одговорност субјекта у пословању храном у погледу хране за коју се сумња или утврди да је небезбедна, и управне мере које изриче инспектор**

Како је указано у претходним излагањима, сагласно законским дефиницијама, храна је свака супстанца или производ, прерађена, делимично прерађена или непрерађена, а намењена је за исхрану људи или се оправдано може очекивати да ће се користити за

људску употребу, осим изузетака утврђених у Закону о безбедности хране, док је отпад – свака материја коју држалац одбацује, намерава или је неопходно да је одбаци, па је тако и небезбедна храна – отпад. Она представља био-отпад, и то биоразградиви отпад од хране, кухињски отпад из домаћинства, ресторана, угоститељства и малопродајних објеката и сличан отпад из производње прехранбених производа.

Чланом 25. *Закона о безбедности хране* прописано је да је **забрањено стављање у промет хране која није безбедна**, при чему храна није безбедна ако је штетна по здравље људи и ако није погодна за исхрану људи. **Храна није безбедна уколико садржи:** средства за заштиту биља, биоциде или контаминенте или њихове метаболите или производе разградње изнад максимално дозвољених концентрација; средства за заштиту биља, односно биоциде чија употреба није одобрена или дозвољена; супстанце са фармаколошким дејством или њихове метаболите који се не смеју давати животињама које служе за производњу хране или прекорачују максимално дозвољене количине остатака или нису одобрени или регистровани за примену на животињама које служе за производњу хране или нису одобрени као адитиви у храни за животиње које служе за производњу хране; супстанце са фармаколошким дејством или њихове метаболите код лечених животиња, а да није испоштован прописани период каренце; микроорганизме, вирусе, паразите и њихове развојне облике који представљају опасност за здравље људи; материје (физичке, хемијске, радиоактивне) које саме или заједно са другим материјама прелазе максимално дозвољене вредности и представљају опасност по здравље људи. Према члану 26. став 3. овог закона, храна **није погодна за исхрану људи**, ако је та храна неприхватљива за употребу којој је намењена, због контаминације спољним или неким другим фактором, као и због труљења, кварења или распадања и истеклог рока трајања за производе означене роком трајања „употребљиво до“ у складу са прописима којима се ближе прописује декларисање хране.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

У складу са чланом 23. став 4. **Правилника о декларисању, означавању и рекламирању хране** („Службени гласник РС“, бр. 19/17, 16/18, 17/20 и 118/20), рок трајања хране која је са микробиолошког становишта брзо кварљива и која после краћег временског периода може да представља непосредну опасност за здравље људи наводи се речима: „употребљиво до“ после чега се наводи датум или податак о томе где се датум налази на амбалажи.

Упутство о НАССР, у овом смислу, појашњава да се отпадом сматра ма који део хране, материјала који служи за паковање сировина, додатака храни или готових производа, као и других артикала који нису више за употребу (амбалажа од средстава за чишћење, делови одеће и обуће, опреме, готови производи, сировине, додаци храни или полупроизводи који нису прикладни за употребу или којима је истекао рок трајања).

Судска пракса потврђује ово становиште – у наставку, даје се пример из судске праксе, који се односи на повреде Закона о управљању отпадом, и то извод из образложења пресуде Привредног апелационог суда, Пкж 263/2019 од 15.7.2020. године, „Судска пракса привредних судова“, Билтен бр. 4/2020:

„Неосновано се жалбом наводи да је првостепени суд пропустио да примени члан 4. став 2. тачка 2) Закона о управљању отпадом, као и да неусаглашени производ није исто што и отпад. На основу члана 4. став 2. тачка 2) Закона о управљању отпадом прописано је да се одредбе овог закона, у мери у којој је управљање отпадом уређено другим прописима, не примењују на споредне производе животињског порекла, укључујући и добијене производе на које се примењују прописи у области ветеринарства, осим оних који су намењени за спаљивање, коришћење у постројењима за биогаз или постројењима за компостирање или одлагање на санитарну депонију под посебним условима, у складу са посебним прописом. Међутим, чланом 119а. став 5. Закона о ветеринарству, прописано је да се управљање и коначно збрињавање токова отпада који настаје у ветеринарским организацијама и објектима у којима се обавља ветеринарска делатност, врши у складу са законом којим се уређује управљање отпадом, тако да је, супротно наводима жалбе браниоца окривљеног правног лица, у конкретном случају правилно примењен Закон о управљању отпадом, а нема места изузетку прописаном у члану 4. став 2. тачка 2) наведеног закона. На основу члана 5. став 1. тачка 17) Закона о управљању отпадом, отпад је свака материја или предмет који држалац одбацује, намерава или је неопходно да одбаци. Имајући у виду да је из исказа представника окривљеног правног лица утврђено да у окривљеном правном лицу постоји простор за одлагање неусаглашеног производа између две цистерне на задњем платоу и које је за ту намену одређено решењем ветеринарске инспекције, из наведеног произилази да је у оквиру пословног простора окривљеног правног лица постојало место намењено за одлагање неусаглашеног производа намењеног за даљу прераду. Неусаглашени производ затечен закопан у земљишту на локацији непосредно уз производни објекат, по оцени другостепеног суда има се сматрати отпадом у смислу члана 5. став 1. тачка 17) Закона о управљању отпадом, имајући у виду да је окривљено правно лице наведену материју одбацило, а с обзиром на локацију материје односно да је иста пронађена ван за то предвиђеног места у оквиру пословног простора окривљеног правног лица и на локацији која није одређена за ту намену решењем ветеринарске инспекције. На неоснованост жалбених навода односно правилан закључак првостепеног суда да је реч о отпаду, указује и чињеница да је представник окривљеног правног лица на рочишту за главни претрес од 29.09.2017.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

године потврдио да је за одлагање неусаглашеног производа насталог прерадом споредних производа животињског порекла ради даље прераде неопходан непропусни базен, што окривљено правно лице није обезбедило, већ је неусаглашени производ одбацило као отпад закопавањем у земљу ван свог пословног простора, на месту које није технички опремљено за привремено чување отпадана локацији супротно Закону о управљању отпадом.“

Одговорност субјекта у пословању храном у погледу безбедности хране састоји се, поред осталог, у томе да овај субјекат:

- ✓ продаје, транспортује и ставља у промет само храну која је безбедна;
- ✓ када храна више није под његовом непосредном контролом, основано сумња или утврди да је у било којој фази производње, прераде и промета настала повреда прописаних услова безбедности хране, одмах покрене поступак за повлачење предметне хране из промета и о томе обавести надлежну инспекцију.
- ✓ ако је храна за коју субјекат у пословању храном основано сумња или утврди да је у било којој фази производње, прераде и промета настала повреда прописаних услова безбедности хране – дошла до потрошача, субјект у пословању храном је дужан да на ефикасан и прецизан начин, информише потрошача о разлогу повлачења хране и, ако је то неопходно, захтева од потрошача повраћај хране која му је већ испоручена, ако се другим мерама не може постићи висок ниво заштите здравља;
- ✓ одбије да прими и врати испоручиоцу храну/сировине/састојке који учествују у производњи/материјале који долазе у контакт са храном за које посумња да су небезбедни и да о томе обавести надлежну инспекцију;
- ✓ одбије да прими и врати испоручиоцу храну истеклог рока трајања;
- ✓ ако је потребно, обавести све купце одређене хране за које сматра или постоји доказ да је небезбедна и организује повраћај такве хране, а да о томе обавесте надлежну инспекцију;
- ✓ успостави и одржава хигијену у објекту у складу са законским захтевима;
- ✓ идентификује све реалне опасности и успостави систем који ће их држати под контролом, као и да тај систем проверава и усклађује са стварном ситуацијом у објекту;
- ✓ сарађује са инспекцијама на побољшању безбедности хране.

Упутство о HACCP, поред осталог, прецизира да се органски отпад мора често уклањати из производног погона, а посуде за отпад су од материјала који се лако пере и по потреби дезинфикује и са адекватним поклопцем, и морају се налазити на свим местима где отпад и настаје, те да производном погону и његовој непосредној околини постоји одговарајући простор за одлагање чврстог отпада до момента његовог потпуног уклањања. Ови простори морају бити заштићени од штеточина, а тако су конструисани да се избегне контаминација производног погона и његове околине. Идеално је да су смештени изван простора у којем се производи или складишти храна, сировине или додаци храни. Неопходно је да нема укрштања између путева сировина и путева отпада.

Извод из Упутства о НАССР

У производном погону канте са поклощем који се отвара на ножну папучицу

Ван производног погона у посебним просторијама изолованим од производних просторија

Ван производног погона у дворишту

Напомена – потребно је да посуде за одлагање, односно разврставање отпада буду јасно обележене, како је то ближе објашњено у [Водичу за правилно управљање отпадом од хране](#), као и у претходним излагањима ових смерница, која се односе на изглед контејнера за сакупљање материјала Категорије 3.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Када до **повлачења хране долази по наредби надлежне инспекције**, као и када повлачење настаје као мера коју је утврдио субјекат у пословању храном, њихова суштина је у заштити потрошача, укључујући комуникацију са свим лицима која су била или која би могли бити изложена небезбедној храни. Повлачење из промета хране која није безбедна и која, тиме, постаје отпад, инспектор наређује решењем. Код инцидената који се односе на храну и потребе за повлачењем хране са тржишта, обавештавање о ризику има за циљ да упозори потрошаче о небезбедном производу и да омогући што ефикасније повлачење производа. **Механизми за обавештавање потрошача** могу се разликовати у зависности од природе ризика и претње по здравље (друштвени медији, интернет странице, традиционални медији)..

Закон о инспекцијском надзору у члану 28. став 5. прописује да инспектор може изрећи и другу **посебну меру наредбе, забране или заплене**, кад је то одређено посебним законом. Као примери у овој одредби наведени су мера повлачења или опозивања производа, мере ограничења, мера уништавања предмета.

У том смислу, *Закон о безбедности хране* у чл. 27. и 29. уређује **мере ограничења и забране хране и мере ограничења и забране хране за животиње**. Прописано је да је у случају основане сумње да храна није безбедна, Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства, односно Министарство здравља – односно, инспекције надлежне за безбедност хране које су у саставу ових министарстава, а које поступају преко инспектора – дужно да предузме мере ограничења или забране и повлачења такве хране из промета, до отклањања сумње на њену безбедност. Када се утврди да храна није безбедна Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства, односно Министарство здравља - поступајући преко инспектора – дужно је да предузме мере ограничења или забране и повлачења такве хране из промета, у складу са овим законом и другим посебним прописима. Исто је прописано и у односу на храну за животиње, са надлежношћу Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства. Када је храна за животиње која није безбедна део једне производне партије, серије или пошиљке исте хране за животиње по врсти и категорији, сматра се да сва храна за животиње у тој производној партији, серији или пошиљци није безбедна, осим ако се детаљном проценом не утврди да је остатак производне партије, серије или пошиљке безбедна (члан 29. став 3. Закона о безбедности хране).

Права и дужности (надлежност) надлежних инспектора у области безбедности хране ближе су уређени чланом 73. Закона о безбедности хране.

У спровођењу службених контрола, **надлежни инспектор Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства** има, поред осталог, право и дужност да:

- контролише предузимање наређених мера у случају основане сумње, ограничења или забране и повлачења те хране из промета до отклањања сумње на њену безбедност;
- контролише предузимање наређених мера у случају када се утврди да храна није безбедна, ограничења или забране и повлачења те хране из промета у складу са законом;
- контролише предузимање наређених мера у случају основане сумње, ограничења или забране и повлачења хране за животиње из промета до отклањања сумње на њену безбедност,

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

- контролише предузимање наређених мера у случају када се утврди да храна за животиње није безбедна, ограничења или забране и повлачења те хране из промета, у складу са овим законом и другим посебним прописима,
- контролише предузимање мера у складу са чланом 29. став 3. овог закона.

Када је реч о **управним мерама наредбе, ограничења и забране**, у вршењу послова из члана 73. Закона о безбедности хране, **надлежни инспектор Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства** је овлашћен и дужан да:

- нареди повлачење из промета хране и хране за животиње која није безбедна,
- нареди ограничење или забрани промет хране и хране за животиње, односно повлачење хране и хране за животиње из промета до отклањања опасности, односно сумњи у њену безбедност,
- нареди уништавање хране и хране за животиње која није безбедна на прописан начин,
- нареди обраду, односно оспособљавање хране и хране за животиње на прописан начин,
- забрани рекламирање и означавање хране и хране за животиње на начин који може да доведе у заблуду потрошача,
- забрани употребу објекта, просторије, опреме и превозних средстава када не испуњавају прописане захтеве,
- забрани употребу материјала, амбалаже и предмета који долазе у контакт са храном и храном за животиње који би могли да угрозе здравље људи и животиња и доведу до неприхватљивих промена у саставу хране и хране за животиње или до промена сензорних својстава под уобичајеним и предвиђеним условима употребе,
- нареди ограничење или забрану промета до отклањања недостатака, ако храна и храна за животиње није означена, декларисана, оглашена и изложена, у складу са овим законом и другим посебним прописима,
- нареди ограничење или забрану промета до отклањања недостатака ако субјект у пословању храном поступи супротно одредбама члана 55. став 1. овог закона,
- нареди друге мере и предузме друге радње, у складу са овим законом.

У вршењу послова инспекцијског надзора, **санитарни инспектор Министарства здравља**, поред овлашћења утврђених Законом о санитарном надзору, има право и дужност да, поред осталог:

- контролише предузимање наређених мера у случају основане сумње, ограничења или забране и повлачења те хране из промета до отклањања сумње на њену безбедност,
- контролише предузимање наређених мера у случају када се утврди да храна није безбедна, ограничења или забране и повлачења те хране из промета у складу са законом.

У вршењу послова из члана 73. Закона о безбедности хране, **санитарни инспектор Министарства здравља**, у складу са поделом надлежности, је овлашћен и дужан да:

- нареди повлачење из промета хране која није безбедна,
- нареди ограничење или забрану промета, односно повлачење хране из промета до отклањања опасности, односно сумње у њену безбедност,
- нареди уништавање хране која није безбедна у складу са овим законом,

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

- забрани рекламирање и означавање хране на начин који може да доведе у заблуду потрошача у погледу састава, својства или дејства хране или приписивање лековитог својства,
- забрани употребу објеката, просторија, опреме и превозних средстава када не испуњавају прописане услове, у складу са овлашћењима из члана 12. овог закона,
- забрани употребу материјала, амбалаже и предмета који долазе у контакт са храном који би могли да угрозе здравље људи и доведу до неприхватљивих промена у саставу хране,
- нареди повлачење из промета хране која не испуњава захтеве прописане за безбедност хране,
- забрани рад лицима која рукују храном и долазе у контакт са храном која не поседује прописане доказе о здравственим прегледима,
- забрани увоз хране која није безбедна и нареди да се врати пошиљаоцу,
- забрани увоз хране и нареди уништење хране, ако није безбедна а не може да се врати пошиљаоцу,
- нареди друге мере и предузме друге радње, у складу са овим законом.

Такође, чланом 147. *Закона о ветеринарству* прописано је да је **ветеринарски инспектор** овлашћен и дужан да:

- забрани производњу и промет животиња, производа животињског порекла, хране животињског порекла и споредних производа животињског порекла којима се могу пренети заразне болести животиња односно угрозити здравље људи,
- нареди одузимање, клање или убијање животиња у промету, уништење односно уништи производе животињског порекла, храну животињског порекла, храну за животиње и споредне производе животињског порекла у производњи и промету односно нареди коришћење за друге намене,
- привремено одузме предмете који су били употребљени, намењени или су настали извршењем прекршаја, привредног преступа или кривичног дела и изда потврду о одузетим предметима.

Закон о безбедности хране, Закон о ветеринарству и Закон о инспекцијском надзору утврђују да се ове мере налажу **решењем надлежног инспектора**.

Када отклањање незаконитости, неправилности и недостатака утврђених у инспекцијском надзору, односно службеној контроли захтева веће трошкове и успостављање система унутар субјекта, односно објекта под надзором, инспектор има овлашћење да, у складу са чланом 42. став 8. *Закона о инспекцијском надзору*, а према начелу и правилима о сразмерности, ради отклањања утврђених и спречавања настанка будућих незаконитости и штетних последица, наложи или предложи надзираном субјекту да донесе и инспекцији достави **програм усаглашености пословања са прописима, политику управљања ризицима пословања, акциони план или други акт којим се уређује усаглашавање са прописима и управљање ризицима**, односно документ о поступном отклањању недостатака у области управљања отпадом од хране са утврђеним роковима за њихово отклањање.

6. УНИШТАВАЊЕ НЕБЕЗБЕДНЕ ХРАНЕ (ОТПАДА ОД ХРАНЕ)

- **Посебна управна мера наредбе**

Сагласно чл. 74. и 77. Закона о безбедностии хране, надлежни инспектори Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде и Министарства здравља су овлашћени и дужни да нареду **уништавање хране и хране за животиње која није безбедна на прописан начин.**

Чланом 107. Закона о ветеринарству прописано је да када се службеном контролом утврди да храна животињског порекла није безбедна за исхрану људи наређују се **уништавање или прописно оспособљавање хране животињског порекла за друге намене.**

У прилогу ових смерница, даје се *модел решења* којим инспектор наређује уништавање небезбедне хране.

Сагласно члану 24. став 8. Закона о инспекцијском надзору, предмети, које је инспекција одузела ради обезбеђења доказа , а који се не могу продати, односно ставити у промет или користити због здравствених, ветеринарских, фитосанитарних, сигурносних или других разлога прописаних законом - **уништавају се под надзором**, у складу са прописима.

Мера уништавања предмета предвиђена је и као **посебна мера наредбе** у члану 28. Закона о инспекцијском надзору.

Такође, на ову тему, **Закон о трговини** („Службени гласник РС“, број 52/19) у члану 59. став 6. прописује да ако се проценом утврди да продаја одузете робе није економски оправдана или ако продаја те робе из других разлога није стварно или правно могућа, односно ако је уништавање одузете робе предвиђено посебним прописима, уништава се на начин и под условима који омогућавају ефикасност и безбедност поступања, по коначности решења о одузимању.

Споредни производи животињског порекла морају се сакупљати, складиштити, превозити, прерадити или уништити у објектима намењеним за прераду, обраду или уништавање споредних производа животињског порекла. У објектима за сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла води се прописана евиденција која се чува три године.

Уништење небезбедне хране – отпада од хране инспекција може наредити **и у склопу извршења одлуке кривичног, привредно-преступног или прекршајног суда.** Између осталог, чланом 54. став 2. Закона о прекршајима прописано је да ће суд који је донео пресуду одредити, у складу са посебним прописима, да ли ће се одузети предмети уништити, продати или предати заинтересованом органу, односно организацији. Члано 87. став 3. Кривичног законика прописано је да се законом може одредити обавезно одузимање предмета, а може се одредити и њихово обавезно уништавање.

Када то инспектор управном мером **нареди**, власник небезбедне хране дужан је да је одбаци, јер је у питању отпад. Уништење отпада се врши путем његовог **третмана или одлагања**. Да би неко могао да врши уништавање небезбедне хране, која је оцењена као споредни производ животињског порекла или отпад од хране, мора да поседује **дозволу**

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

надлежног органа за третман или одлагање те врсте отпада, односно да дозвола садржи индексни број те врсте отпада. Да би се одредио индексни број отпада од хране, потребно је да **стручна овлашћена организација изврши узорковање и испитивање, за потребе третмана**. Када се утврди индексни број, на сајту [Агенције за заштиту животне средине](#) могу се пронаћи **овлашћени оператери** за третман ове врсте отпада, односно уништавање небезбедне хране, уносом утврђеног индексног броја отпада и одабиром опције „третман“.

Дозволе за управљање отпадом

Дозволе за управљање отпадом

РЕГИСТРИ У ОБЛАСТИ УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ

- [Регистар дозвола за управљање отпадом](#)
- [Регистар дозвола за управљање амбалажом и амбалажним отпадом](#)
- [Регистар одузетих дозвола за управљање отпадом](#)
- [Регистар посредника у управљању отпадом, односно трговаца отпадом](#)
- [Регистар издатих потврда о изузимању од обавезе прибављања дозволе](#)
- [Регистар нуспроизвода](#)
- [Регистар отпада који је престао да буде отпад](#)
- [Регистар дозвола за прекогранично кретање отпада](#)

Извор: Интернет страница Агенције за заштиту животне средине

Трошкове уништавања сноси власник отпада од хране.

Питања извршења ближе су описана у наредном одељку ових смерница.

7. ИЗВРШЕЊЕ МЕРА КОЈЕ НАРЕДИО ИНСПЕКТОР

- **Добровољно и управно (принудно) извршење, начини управног извршења и повезана питања**

Управне мере изречене решењем инспектора (корективне мере, мере забране, повлашћења из промета, уништавања, ограничавања и др.) које постану **извршне, а које не буду извршене**, односно које надзирани субјекат не изврши у року који је решењем одређен (**добровољно извршење**) – подлежу **управном (принудном) извршењу**. Извршење се спроводи према лицу које је обавезано да испуни неку обавезу (**извршеник**), а то је надзирани (контролисани) субјекат из поступка инспекцијског надзора, односно службене контроле. Извршење решења се спроводи **по службеној дужности** - ако то налаже јавни интерес, као што је то случај код извршења управних мера које се односе на управљање отпадом од хране, изречених у поступцима инспекцијског надзора, односно службене контроле који су се водили по службеној дужности.

Да би се обезбедило спровођење решења, инспекција **прати његово извршење, спроводи контролни инспекцијски надзор** и ако решење не буде извршено у остављеном року – спроводи поступак управног (принудног) извршења. Надзирани субјекат дужан је да, у року од осам дана од дана истека рока за предузимање мера изречених решењем инспектора, **обавести инспекцију о извршењу изречених мера**, што укључује и достављање доказа о извршењу изречених мера, осим када је решењем којим су наложене хитне мере ради спречавања или отклањања опасности одређен краћи рок или је прописан посебним законом.

Инспектор подноси **захтев за покретање прекршајног поступка**, односно **пријаву за привредни преступ** ако субјекат не изврши, односно не обезбеди спровођење извршења извршног решења, а о стању извршења подноси **извештај руководиоцу** инспекције. Решења којима се изричу **теже управне мере**, попут одузимања и уништавања небезбедне хране извршавају се **одмах, без одлагања, по правилу – непосредном принудом**.

Закон о општем управном поступку разликује време наступања извршности решења, у зависности од тога да ли је решење донето у првостепеном или у другостепеном, односно жалбеном поступку. Тако, решење постаје извршно према члану 190. ст. 2. и 3. овог закона на следећи начин:

Решење првостепеног органа	Решење другостепеног органа
истеком рока за жалбу, ако жалба није изјављена	кад странка буде обавештена о решењу
обавештавањем странке, ако жалба није дозвољена	
обавештавањем странке, ако жалба не одлаже извршење решења	
кад се све странке одрекну права на жалбу	
обавештавањем странке о решењу, којим се жалба одбацује или одбија	

Сагласно члану 194. став 1. *Закона о општем управном поступку*, ако извршење може да се спроведе на више начина, при избору начина извршења орган се придржава **начела сразмерности**, према коме орган може да ограничи право странке или да утиче на њен правни интерес само поступањем које је неопходно да се њиме оствари сврха прописа и само ако та сврха не може да се оствари друкчијим поступањем којим би се мање ограничавала права или у мањој мери утицало на правни интерес странке, а када се странци и другом учеснику у поступку налаже обавеза, орган је дужан да примени оне од прописаних мера које су по њих повољније ако се и њима остварује сврха прописа.

У складу са *Законом о општем управном поступку*, **управно извршење ради остваривања неновчаних обавеза** извршеника спроводи се **преко других лица** (члан 197), односно **посредном принудом** (путем новчаних казни, члан 198) или **непосредном принудом** (члан 200). Начини извршења одређују се **алтернативно, а не кумулативно**, тј. не може се истим решењем о извршењу одредити да ће се извршење спроводити применом два или три начина извршења истовремено, него само једним начином, у складу са законом прописаним условима и природом ствари у питању, па ако спровођење извршења тим путем не доведе до извршења решења, примениће се други начин извршења, за који се оцењује да је подобан да доведе до испуњења обавезе. Начин извршења може се променити у току поступка управног извршења и тада се доноси ново решење, а то може бити и више пута у току управног извршења, зависно од његовог тока.

Ако се извршеникова обавеза састоји од радње коју може предузети и друго лице, а извршеник радњу не предузме у целини или је предузме делимично, радња се предузима **преко другог лица**, о трошку извршеника. Ако, пак, извршење преко другог лица није могуће или није погодно да се постигне сврха извршења, спроводи се управно **извршење посредном принудом (путем новчаних казни)**, у складу са чланом 198. став 1. *Закона о општем управном поступку*, па се доноси решење којим се изриче новчана казна. У складу са чланом 200. став 1. *Закона о општем управном поступку*, ако сврха извршења обавезе не може да се постигне извршењем преко другог лица или изрицањем новчане казне, извршење се спроводи **непосредном принудом**. Непосредна принуда се примењује и ако извршење друкчије не може да се спроведе у потребном року, а природа обавезе то дозвољава и пропис не забрањује. Према томе, зависно од обележја предмета извршења, може доћи до **промене средства (начина) извршења**, о чему се **доноси решење**. У области управљања отпадом од хране, **решења о извршењу доносе надлежни инспектори**.

Извршење посредном принудом (путем новчаних казни), сагласно члану 198. *Закона о општем управном поступку*, врши се тако што ће орган који спроводи извршење принудити извршеника да испуни обавезе **изрицањем новчане казне**, ако извршење преко другог лица није могуће или није погодно да се постигне сврха извршења. Овај облик извршења подесан је за обавезе нечињења, ког којих је извршеник дужан да нешто допусти или трпи, па поступи противно тој обавези, или ако је предмет извршења извршеникова радња коју не може уместо њега да изврши друго лице. **Новчана казна изриче се решењем, а може поново да се изрекне све док извршеник не испуни обавезе из решења**. *Физичком лицу се новчана казна изриче у распону* од половине просечне месечне зараде по запосленом, са порезима и доприносима, која је остварена у Републици Србији у претходном месецу до две просечне годишње зараде по запосленом, са порезима и доприносима, која је остварена у Републици Србији у претходној години,

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

према подацима органа надлежног за послове статистике (Републички завод за статистику). *Правном лицу новчана казна се изриче у распону* од половине његових месечних прихода, до десет процената његових годишњих прихода које је остварио у Републици Србији у претходној години. Новчане изречене у поступку извршења посредном принудом уплаћују се у **корист буџета** из којег се финансира орган који је изрекао новчану казну, односно инспекција. Будући да новчана казна може поново да се изрекне све док извршеник не испуни обавезе из решења, тиме новчане казне које се изричу у управном извршењу решења посредном принудом **више немају горњи лимит**, како је то претходно било прописано.

За разлику од *Закона о општем управном поступку* који прописује да новчане казне које су изречене према овом закону извршавају органи надлежни за извршавање новчаних казни изречених за прекршаје, *Законом о инспекцијском надзору*, као посебним законом у односу на *Закон о општем управном поступку*, прописано је да **новчане казне** изречене у извршењу решења посредном принудом **извршава јавни извршитељ**, у складу са *Законом о извршењу и обезбеђењу* („Службени гласник РС“, бр. 106/15, 106/16 - аутентично тумачење, 113/17 - аутентично тумачење и 54/19).

Поступак принудне наплате новчане казне изречене решењем о извршењу посредном принудом (путем новчаних казни) тече тако што би надлежни орган, у чијем саставу је инспекција, доставио извршно решење о извршењу посредном принудом (путем новчаних казни) надлежном правобраниоцу (за републичке инспекције је то Државни првобранилац, а за инспекције јединице локалне самоуправе – градски, односно општински правобранилац), који подноси предлог за извршење надлежном суду, а који доноси решење о извршењу, којим одређује јавног извршитеља који ће спровести извршење тог решења према извршенику.

Још једна разлика *Закона о инспекцијском надзору* у односу на спровођење извршења посредном принудом по *Закону о општем управном поступку*, односи се на лица којима се изриче новчана казна у управном извршењу. С обзиром да правно лице има својство надзираног субјекта, новчана казна због неизвршења решења инспектора изриче се правном лицу, а могућност изрицања новчане казне у односу на одговорно лице не постоји (јер одговорно лице није странка у поступку, већ законски заступник странке). Будући да правно лице своју вољу и радње испољава кроз правне и материјалне радње законског заступника, односно другог заступника, чланом 41. став 5. *Закона о инспекцијском надзору* прописано је да **инспектор може изрећи новчану казну у извршењу решења посредном принудом, поред правног лица, и одговорном лицу у правном лицу**.

У складу са *Законом о управљању отпадом*, управљање отпадом се заснива и на **начелу хијерархије управљања отпадом**, која представља редослед приоритета у пракси управљања отпадом, тј. предност се даје поновној употреби, односно поновном коришћењу производа за исту или другу намену, затим рециклажи, односно третману отпада ради добијања сировине за производњу истог или другог производа или искоришћењу, односно коришћењу вредности отпада (компостирање, спаљивање уз искоришћење енергије и др.), а одлагање отпада се примењује уколико не постоји друго одговарајуће решење.

У том смислу, *Законом о управљању отпадом* упућује на закључак да је у погледу биоотпада акценат на дигестији и компостирању (члан 35). Што се тиче споредних производа животињског порекла, који припадају материјалу Категорије 3, *Правилником о*

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла предвиђено је да се они могу: користити у производњи биогаса или компоста – анаеробна или аеробна дигестија; уништавати директно као отпад у прерађеном или непрерађеном стању - спаљивањем или ко-спаљивањем, или закопавањем на депонији; користити у производњи органског ђубрива и оплемењивача земљишта; користити у производњи хране за кућне љубимце (чиме не улази у ланац исхране људи); користити у производњи одређених добијених производа; разбацити по земљишту у непрерађеном стању, у случају млека и колострума.

Извршење управних мера које за предмет имају небезбедну храну подразумева руковање, располагање и управљање отпадом, због чега је нужно поступак уништавања буде усаглашен са одредбама Закона о управљању отпадом и подзаконским прописима донетим на основу тог закона. Извршење мера подразумева испитивање и класификацију отпада у складу са Законом о управљању отпадом и Правилником о категоријама, испитивању и класификацији отпада, као и Правилником о условима које морају да испуњавају стручне организације за испитивање отпада.

У извршењу наређених мера, субјекат упућује небезбедну храну – отпад од хране **овлашћеној лабораторији**. У обавези је да достави **Документ о кретању отпада**, а превозник отпада дужан је да обавља транспорт у складу са дозволом за превоз отпада и захтевима који регулишу посебни прописи о транспорту (ADR/RID/ADN и др.) и води евиденцију о сваком транспорту отпада и пријављује транспорт опасног отпада, у складу са законом, као и омогући надлежном инспектору надзор над возилом, теретом и пратећом документацијом. Приликом пријема небезбедне хране – отпада од хране, издаје се **потврда о пријему**.

Када је, пак, реч о **споредним производима животињског порекла**, прикупљени споредни производи животињског порекла одређених категорија превозе се специјализованим возилима до међуобјекта за њихово привремено складиштење. Садржај из возила се кипује у прихватни левак за ту категорију и кроз капак изнад расхладне коморе, садржај левка се истреса у прихватене судове - контејнере. Када се прихватни судови напуне, извлаче се из расхладне коморе, товаре на специјализовани камион са самоподизачем и транспортују на даљу прераду.

Овлашћено лице за преузимање материјала Категорије 3, која у објекту из ког преузима ове производе уочи неправилности у виду присуства материјала Категорије 2 или материјала Категорије 1 у контејнеру за материјал Категорије 3, дужна је да о томе обавести одговорно лице, односно одговорна лица, и не преузме такав контејнер.

После завршетка утовара, одговорно лице у објекту из ког се преузимају споредни производи животињског порекла, издаје потврду о испоруци, чији оригинал, који прати пошиљку, задржава лице зоохигијенске службе јединице локалне самоуправе, које је у међуобјекту, у складу са систематизацијом радних места, задужено за ове послове.

Приликом преузимања споредних производа животињског порекла, зоохигијенска служба издаје потврду о преузимању, у више примерака, од чега је један примерак оригинал који прати пошиљку током превоза и задржава је зоохигијенска служба, а остали примерци су копије, чији један примерак задржава одговорно лице у објекту из ког се преузимају споредни производи животињског порекла, а други примерак задржава зоохигијенска служба, имајући у виду да су пракси, по правилу, превоз врши зоохигијенска служба сопственим превозним средствима, односно да је зоохигијенска служба истовремено и превозник.

Пример потврде о преузимању споредних производа животињског порекла:

ПОТВРДА О ПРЕУЗИМАЊУ

<p>1. Испоручилац(1) (пуно име, адреса и уколико је могуће и ветеринарски контролни број објекта порекла материјала)</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>Серијски број потврде о испоруци:</p> <p>.....</p>	<p>Серијски број: _____</p> <p>Датум преузимања материјала</p> <p>.....</p>
<p>2. Прималац Зоохигијенска служба _____, адреса _____ Ветеринарски контролни број међуобјекта: RS – 40-</p>	<p>3. Превозник Зоохигијенска служба _____ Превозно средство Регистарски број: ..... Превозно средство Регистарски број: ..... Количина .....</p>
<p>4. Опис споредних производа животињског порекла</p> <p>4.1. Категорија споредни производи животињског порекла</p> <p>☐ Категорија 1</p> <p>☐ Категорија 2</p> <p>☐ Категорија 3</p> <p>4.2. Врста животиња</p> <p>.....</p> <p>Уколико је примењиво и број ушне маркице</p> <p>.....</p>	
<p>Потврда превозника</p> <p>Потврђујем да се споредни производи животињског порекла транспортују у покривеним, непропусним контејнерима/превозним средствима који су пре употребе очишћени и дезинфиковани и да су све превентивне мере су предузете:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се спречи унакрсна контаминација патогеним агенсима или између различитих категорија споредних производа животињског порекла и/или од њих прерађених производа - да се осигура транспорт под одговарајућом температуром да спречи ризик по јавно и здравље животиња 	
<p>Потпис</p> <p>.....</p> <p>(потпис одговорног лица/превозника, односно примаоца)</p> <p>.....</p> <p>(име и презиме штампаним словима)</p>	

(1) уколико је преузимање са јавне површине навести адресу/или ближе описати место

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Примери евиденција о превозу и пријему споредних производа животињског порекла:

Датум преузимања	Назив и седиште испоручиоца и ветеринарски контролни број	Опис материјала и количина и врста животиња			Назив и седиште примаоца и ветеринарски контролни број	Број потврде о преузимању, односно испоруци
		Кат. 1	Кат. 2	Кат. 3		

Датум пријема	Назив и седиште испоручиоца и ветеринарски контролни број	Опис материјала и количина и врста животиња			Назив и седиште превозника и ветеринарски контролни број	Број потврде о преузимању, односно испоруци
		Кат. 1	Кат. 2	Кат. 3		

Пример потврде о испоруци споредних производа животињског порекла:

ПОТВРДА О ИСПОРУЦИ

<p>1. Испоручилац</p> <p>Зоохигијенска служба _____, адреса Ветеринарски контролни број међуобјекта: RS – 40-</p>	<p style="text-align: right;">Серијски број:</p> <p>_____</p> <p>Датум испоруке материјала</p> <p>_____</p>
<p>2. Прималац ⁽¹⁾</p> <p>(пуно име, адреса и ветринарски контролни број објекта)</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>Серијски број потврде о пријему: _____</p>	<p>3. Превозник</p> <p>(пуно име, адреса и уколико је могуће и ветринарски контролни број објекта порекла материјала)</p> <p>Превозно средство Регистарски број: _____</p> <p>Количина _____</p>
<p>4. Опис споредних производа животињског порекла</p> <p>4.1. Категорија споредни производи животињског порекла</p> <p>☐ Категорија 1</p> <p>☐ Категорија 2</p> <p>☐ Категорија 3</p>	

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

<p>4.2. Врста животиња .....</p> <p>Уколико је примењиво и број ушне маркице .</p> <p>.....</p>
<p>Потврда испоручиоца</p> <p>Потврђујем да су све превентивне мере су предузете да:</p> <ul style="list-style-type: none">
- се спречи контаминација споредних производа животињског порекла и добијених производа патогеним микроорганизмима, као и унакрсна контаминација између различитих категорија;
- су споредни производи животињског порекла пре утовара и отпреме били складиштени на одговарајући начин;
- да пошиљка није била у контакту са производима животињског порекла, односно животињама који су представљали ризик за ширење заразних болести.
<p>Потпис</p> <p>..... (потпис одговорног лица испоручиоца)</p> <p>..... (име и презиме штампаним словима)</p>

Потребно је имати на уму да сваки производ који је у оригиналној амбалажи са својом спецификацијом (нпр. паштета у конзерви) представља **отпад** са којим се поступа у складу са *Правилником о категоријама, испитивању и класификацији отпада*, чије збрињавање прати Документ о кретању отпада. С друге стране, отпаци животињског порекла који су у ринфузи без оригиналне амбалаже чине **споредне производе животињског порекла**, који се збрињавају уз потврде о преузимању и испоруци споредних производа животињског порекла.

Испитивање отпада врши се кроз следеће поступке: узорковање отпада; идентификација отпада са утврђивањем категорије отпада; карактеризација отпада у зависности од степена опасности (инертан, неопасан, опасан) и одређивање опасних карактеристика отпада; карактеризација опасног отпада и утврђивање концентрације опасних материја у отпаду; одређивање физичко-хемијских карактеристика отпада; одређивање токсиколошких карактеристика и ефеката на људско здравље; одређивање могућих утицаја на животну средину; друге поступке у складу са примењеном методологијом; извештај о испитивању отпада.

Извештај о испитивању отпада садржи и **класификацију отпада** са следећим подацима, и то: број и датум извештаја о испитивању отпада; назив отпада; идентификациони број узорка отпада; опис поступка настанка отпада; количина отпада од које је извршено узорковање; физичко својство отпада: прах, чврста материја, вискозна материја, паста, муљ, течна материја, гасовита материја, остало; категорија отпада према Листи категорија отпада (Q листа); индексни број отпада према Каталогу отпада; карактер отпада (опасан/неопасан/инертан); Y ознаку према Листи категорија или сродних типова опасног отпада према њиховој природи или активности којом се стварају (Y листа), уколико је отпад опасан; C ознаку према Листи компоненти отпада који га чине опасним (C листа), уколико је отпад опасан; N ознаку према Листи карактеристика отпада које га чине опасним (N листа), уколико је отпад опасан; напомене. Испитивање и класификацију отпада врши овлашћена лабораторија.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Према *Каталогу отпада*, отпад од хране припада групи „02 - Отпади из пољопривреде, хортикултуре, аквакултуре, шумарства, лова и риболова, припреме и прераде хране“.

Трошкове извршења сноси субјекат у пословању храном према коме је управна мера управљена. *Закон о управљању отпадом* у члану 27. прописује да је власник и/или други држалац отпада одговоран за све трошкове управљања отпадом, те да трошкове одлагања сноси власник и/или други држалац који непосредно предаје отпад на руковање сакупљачу отпада или постојећу за управљање отпадом и/или претходни власник и/или други држалац или произвођач производа од којег потиче отпад. Такође, чланом 74. став 5. *Закона о безбедности хране* прописано је да трошкови настали спровођењем мере уништавања, односно враћања небезбедне пошиљке хране и хране за животиње падају на терет странке, односно увозника.

Овде треба имати у виду да поступак извршења може бити **сложен**, посебно ако је реч о упакованој храни, која захтева деамбалажирање, а нарочито ако је амбалажа комплексна, односно састављена од различитих материјала (ако, уз отпад од хране, амбалажа садржи, рецимо, стакло, пластику, метало – нпр. конзервирано воће, конзервирано месо, туршија у стакленим постудама са металним поклопцем итд.), који сви понаособ захтевају посебан третман. Тиме и трошкови спровођења наређених мера могу бити значајни. Потребно је имати на уму да су административна процедуре и захтеви, сложеност поступка и значајни трошкови у одређеним случајевима у пракси довели до појаве злоупотреба.

Када инспектор нареди контролисаном субјекту меру нешкодљивог уништавања небезбедних производа, а субјект (извршеник) је не изврши добровољно, након чега следи управно (принудно) извршење – превоз небезбедних производа од стране јавног предузећа или другог овлашћеног субјекта, ради уништавања, њихова предаја уз потврду и њихово нешкодљиво уништавање (у производном погону или, пак, на овлашћеној депонији итд.) – тада се ради о извршењу решења непосредном принудом, а контролисани субјекат има својство извршеника, као лица које је обавезано да испуни неку обавезу и према коме се спроводи извршење.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Имајући у виду да је посреди поступак извршења решења, на питање трошкова који настају спровођењем мере уништавања примењују се одредбе *Закона о општем управном поступку* којим се уређују трошкови извршења са сходном применом одредаба овог закона о трошковима поступка. У члану 196. став 5. *Закона о општем управном поступку* прописује да трошкове извршења сноси извршеник, о чему се по завршетку извршења доноси допунско решење. Чланом 86. став 3. *Закона о општем управном поступку* прописано је да ако је поступак покренут по службеној дужности, трошкове поступка претходно сноси орган, ако законом није друкчије предвиђено. Притом, члан 85. став 2. *Закона о општем управном поступку* предвиђа да орган сноси трошкове поступка који је покренут по службеној дужности и повољно окончан по странку, ако законом није друкчије предвиђено, одакле следи да трошкове поступка који је покренут по службеној дужности (нпр. поступак службене контроле, односно инспекцијског надзора) који је неповољно окончан по странку (изречене су јој управне мере, односно наређене обавезе) сноси странка према којој је поступак вођен. Према општем режиму из *Закона о општем управном поступку*, странка коначно сноси трошкове поступка који је по њу неповољно окончан, с тим да трошкове поступка претходно сноси орган, ако законом није друкчије предвиђено.

Правно лице, које је надзирани (контролисани) субјект и од кога је у поступку службене контроле, односно инспекцијског надзора одузета небезбедна храна ради њеног уништавања дужно је да сноси и **трошкове превоза** ове небезбедне хране ради њеног уништавања. Ако ово правно лице не измири дуг по основу трошкова превоза јавном предузећу, односно другом субјекту који је превезао небезбедну храну, то предузеће, односно субјект има право да покрене поступак извршења ради наплате свог потраживања, у складу са *Законом о извршењу и обезбеђењу*. Решење које је донео инспектор, у коме је утврђена законска облигација из које потиче рачун (фактура), би било достављено уз рачун, ради доношења решења о извршењу на основу веродостојне исправе.

Сагласно члану 196. став 5. *Закона о општем управном поступку*, инспектор по завршетку извршења доноси **допунско решење**. У решењу којим је изречена мера нешкодљивог уништавања небезбедних производа инспектор је утврдио да трошкови настали спровођењем ове мере падају на терет надзираног субјекта (странке), а у допунском решењу, по завршетку извршења, инспектор ће навести износ и врсту трошкова који су настали извршењем. Јавно предузеће, односно други субјект који је превезао небезбедну храну. у том смислу, обавештава инспектора о врсти и висини трошкова, са достављањем фактуре, односно другог доказа (спецификација трошкова и др). Ово допунско решење има деклараторни (утврђујући) карактер и оно се, према нашем мишљењу, не би принудно извршавало као извршна исправа - извршна одлука донета у управном поступку која гласи на новчану обавезу, сагласно члану 41. став 1. тачка 2) и члану 42. став 2. *Закона о извршењу и обезбеђењу*, него издата фактура, ако не би била добровољно плаћена.

8. КАЖЊИВА ДЕЛА

- **Привредни преступи, прекршаји и кривично дело**

Закон о безбедности хране у члану 79. прописује да ће се за **привредни преступ** казнити правно лице и одговорно лице у правном лицу ако правно лице не поступи по решењу инспектора у складу са овим законом. У питању је новчана казна, а поред новчане казне, може се изрећи и заштитна мера забране правном лицу да се бави одређеном привредном делатношћу, односно заштитна мера забране одговорном лицу да врши одређене дужности, у трајању од шест месеци до седам година.

Сагласно чл. 81. и 83. *Закон о безбедности хране*, ако не поступи по решењу инспектора у складу са овим законом, предузетник и физичко лице казниће се новчаним казнама за **прекршаје**.

Казненим одредбама *Закон о безбедности хране* прописани су и **прекршаји** за правно лице, одговорно лице у правном лицу, предузетника и физичко лице за друге незаконитости којима се крше обавезе из овог закона, а које се односе на законито и правилно поступање са небезбедном храном, односно храном за коју се сумња да није безбедна.

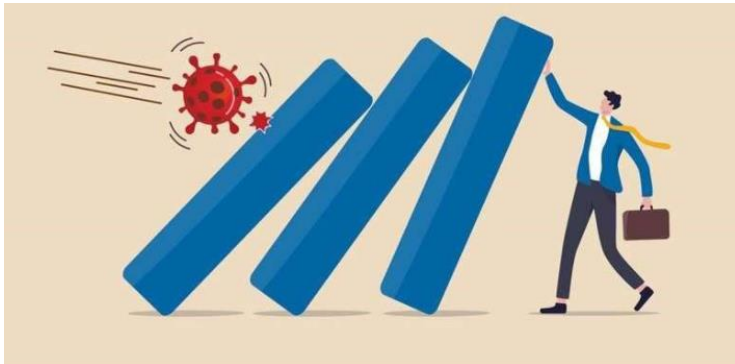
Инспектор и окривљени, односно његов бранилац могу поводом прекршаја за који је поднет захтев за покретање прекршајног поступка и пред прекршајним судом се води прекршајни поступак – закључити **споразум о признању прекршаја**, у складу са чл. 233 – 238. *Закон о прекршајима* („Службени гласник РС“, бр. 65/13, 13/16, 98/16 - одлука УС, 91/19 и 91/19 - др. закон). Да би произвео правно дејство, неопходно је да споразум о признању прекршаја, који закључе инспектор и окривљени, односно његов бранилац, пресудом усвоји прекршајни суд пред којим се води поступак. За примену споразума о признању прекршаја прописаних *Законом о безбедности хране* сачињене су [посебне смернице](#), које је утврдила и објавила *Координациона комисија за инспекцијски надзор* (31. седница од 28.10.2019).

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Законом о ветеринарству, такође, прописани су **привредни преступи и прекршаји** за правно лице, одговорно лице у правном лицу, предузетника и физичко лице, који не поштују решења инспектора у складу са овим законом.

Казненим одредбама *Закона о безбедности хране*, *Закона о ветеринарству* и *Закона о инспекцијском надзору* прописани су и **прекршаји за неизвршење решења** које је донео инспектор.

Инспекцијски надзор, односно службена контрола, односно неизвршење мера наређених у надзору, односно контроли може за исход имати основе сумње да је почињено **кривично дело** у области безбедности хране. У складу са одредбама чл. 74. и 77. *Закона о безбедности хране*, члана 42. став 1. *Закона о инспекцијском надзору*

и члана 280. *Законика о кривичном поступку*, ако код надзираног субјекта открије незаконитост која је кажњива према закону као кривично дело, инспектор надлежном јавном тужиоцу подноси **кривичну пријаву**.

Са изложеним у вези, указујемо и да **Кривични законик** („Службени гласник РС“, бр. 85/05, 88/05 - исправка, 107/05 - исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 и 35/19) у члану 256. прописује кривично дело **„Производња и стављање у промет штетних производа“**. Ово кривично дело чини онај ко производи ради продаје, продаје или ставља у промет штетне животне намирнице, јело или пиће, лек или медицинско средство или друге штетне производе.

ПРИЛОЗИ – МОДЕЛИ АКТА

Прилог 1

Захтев за попуњавање извештаја о самопровери и самопроцени у области управљања отпадом од хране

Република Србија
МИНИСТАРСТВО _____

_____ (назив управе / сектора)
Одељење/Одсек/Група _____
_____ (седиште)
_____ (адреса)

Број: _____
Датум: _____ . године

[ПОСЛОВНО ИМЕ/НАЗИВ надзираног субјекта]

[Адреса]

Предмет: Спровођење самопровере и самопроцене у области управљања отпадом од хране, и достављање извештаја о томе инспекцији

Поштовани,

У прилогу овог дописа достављамо Вам контролну листу _____/извод из контролне листе _____ са питањима која се односе на управљање отпадом од хране/упитник о управљању отпадом од хране, ради спровођења самопровере и самопроцене, и сачињавања и достављања извештаја о томе инспекцији.

Чланом 14. став 4. Закона о инспекцијском надзору („Службени гласник РС“, бр. 36/15, 44/18 – др. закон и 95/18) прописано је да надзирани субјекат може доставити инспекцији извештај о самопровери испуњености захтева из контролне листе и самопроцени ризика, које је спровео сагласно садржини контролне листе и правилима о процени ризика, да уз овај извештај, надзирани субјекат инспекцији прилаже и одговарајућу документацију, односно други материјал (фотографије и др.) којим се поткрепљују налази из извештаја, а ставом 5. истог члана прописано је да инспекција може да достави контролну листу надзираном субјекту и затражи од њега да сачини и инспекцији достави извештај о самопровери испуњености захтева из контролне листе и самопроцени ризика.

Такође, Закон о инспекцијском надзору у члану 8. ст. 1. и 2. прописује да инспекција прикупља податке и прати и анализира стање у области инспекцијског надзора која је у њеном делокругу, а ти послови, између осталог, укључују прикупљање и анализу података добијених помоћу контролних листи, вођењем анкета и истраживања јавног мњења и другим непосредним прикупљањем података, што укључује и припрему и коришћење посебних упитника.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Подаци из извештаја о самопровери и самопроцени инспекција користи у сврху процене ризика, у смислу члана 9. Закона о инспекцијском надзору, којим је прописано да се инспекцијски надзор заснива на процени ризика и сразмеран је процењеном ризику, тако да се ризиком делотворно управља, као и у смислу члана 10. став 1. истог закона, који прописује да се план инспекцијског надзора заснива на утврђеном стању у области инспекцијског надзора и процени ризика.

Надзирани субјекти сачињавају извештај о самопровери и самопроцени према свом најбољем знању, умећу и правилима струке, поступајући са дужном пажњом, у доброј вери, савесно и поштено.

Сачињавање извештаја о самопровери путем самосталне провере и оцене испуњености захтева из контролне листе и самопроцене ризика, односно упитника, привредним субјектима омогућава да сагледају и разумеју ризике у свом пословању и боље управљају њима, утврде евентуалне неусаглашености са прописима и добром праксом и правовремено отклоне уочене пропусте.

Додајемо да подаци садржани у извештају о самопровери и самопроцени подлежу евалуацији од стране инспекције. Указујемо да лажно приказивање или прикривање чињеница у сачињеном извештају о самопровери и самопроцени повлачи правне последице због састављања исправе неистините садржине и може исходovati повећањем вероватноће настанка штетних последица у оквиру процене ризика, односно повећањем степена ризика надзираног субјекта.

С обзиром да је спровођење самопровере у најбољем интересу надзираних субјеката, предлажемо да провером захтева/питања ове контролне листе/упитника утврдите стање ствари и релевантне чињенице у области управљања отпадом од хране, сачините извештај о самопровери и самопроцени, потписан од овлашћеног лица (законски заступник, одговорно лице или друго лице овлашћено за заступање), и доставите овој инспекцији у року од ____ дана од дана пријема овог дописа.

Уз овај извештај, као доказ о испуњености услова можете приложити и: _____

_____
_____
_____
(Исправе, општи акти, сертификати за стандарде, појединачни акти – нпр. решење о именовану одговорног лица и др. документација која се односи на питања, фотографије, схеме итд).

Истовремено, додајемо да инспекција, у складу са чланом 13. Закона о инспекцијском надзору, делује превентивно, укључујући пружање стручне и саветодавне подршке надзираним субјектима, тако да нам се можете обратити за евентуалне недоумице и питања поводом самопровере и самопроцене, односно законитости, безбедности и правилности вашег пословања.

Контакт особа поводом израде овог извештаја је: _____
_____ (име и презиме), _____ инспектор, тел. _____,
адреса _____.

С поштовањем,

У _____, дана _____ инспектор

Прилог 2

Службена белешка о разматрању извештаја о самопровери и самопроцени у области управљања отпадом од хране

Република Србија
МИНИСТАРСТВО _____

_____ (назив управе / сектора)

Одељење/Одсек/Група _____

_____ (седиште)

_____ (адреса)

Број: _____

Датум: _____ . године

Предмет: Службена белешка о разматрању извештаја о самопровери и самопроцени

Дана _____ године овој инспекцији је _____ (идентификациони подаци субјекта) поднео извештај о самопровери и самопроцени, који је сачињен на основу контролне листе _____ /извода из контролне листе _____ са питањима која се односе на управљање отпадом од хране/упитника о управљању отпадом од хране.

Уз овај извештај, као доказ о испуњености прописаних захтева приложени су: _____

_____ (Исправе, општи акти, сертификати за стандарде, појединачни акти – нпр. решење о именовану одговорног лица и др. документација која се односи на питања, фотографије, схеме итд).

Ова инспекција је размотрила достављени извештај и доказе дате у прилогу извештаја и нашла да је овај извештај правилно и потпуно састављен, да веродостојно приказује чињенице у области управљања отпадом од хране, које је утврдио субјекат приликом самопровере и самопроцене, те да показује стварно стање усклађености пословања и поступања субјекта у овој области, односно да у пословању и поступању субјекта нема пропуста. Из ових разлога, ова инспекција прихватила је достављени извештај о самопровери и самопроцени као тачан и поуздан, односно истинит.

(Алтернатива)

Ова инспекција је размотрила достављени извештај и доказе дате у прилогу извештаја и нашла да постоји основана сумња у тачност, поузданост или исправност садржине овог извештаја. Сумња постоји из следећих разлога:

- _____
- _____
- _____
- .....

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

(навести разлоге за сумњу у тачност, поузданост или исправност садржине достављеног извештаја – нпр. противуречност налаза, супротност чињеницама из службених евиденција и других надзора и др.)

Из ових разлога, ова инспекција није могла да прихвати достављени извештај о самопровери и самопроцени као тачан и поуздан, односно истинит.

(У наставку - алтернативни пасуси, зависно од налаза, исхода разматрања и сврхе ради које је иницирана самопровера и самопроцена)

Информације добијене помоћу овог извештаја о самопровери и самопроцени инспекција ће искористити да употпуни процену ризика надзираног субјекта у питању, у делу који се односи на вероватноћу настанка штетне последице, и да, саобразно процењеном степену ризика, планира учесталост инспекцијског надзора, односно других инспекцијских активности у односу на проверу законитости, безбедности и правилности пословања и поступања субјекта у питању у односу на област управљања отпадом од хране.

(Алтернативно)

Следствено, инспекција утврђује да нема потребе за вршењем инспекцијског надзора код субјекта у питању, из којих разлога неће покретати поступак инспекцијског надзора, јер је инспекција утврдила, односно сазнала да, с обзиром на чињенично стање, није потребно да се покреће поступак ради заштите јавног интереса у области управљања отпадом од хране.

(Алтернативно)

Следствено, инспекција ће по службеној дужности у предстојећем периоду издати налог за инспекцијски надзор, којим ће за предмет надзора имати провере у области управљања отпадом од хране, и покренути поступак инспекцијског надзора.

Белешку сачинио:

_____, _____ инспектор

_____

Достављено:

- субјекту
- у списе предмета
- архиви

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Прилог 3

УПИТНИК О УПРАВЉАЊУ ОТПАДОМ ОД ХРАНЕ

Р. бр.	Питања	Одговори				Напомене /Докази
		ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
	Подаци о субјекту (привредни субјекат, јавна установа и др.)	Пословно име: Матични број: ПИБ: Адреса: Врста делатности				
1.	Колико оброка хране припремате на дневном нивоу?	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
2.	Да ли имате базе података/евиденције о производњи (улаз-излаз хране)?	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
3.	Да ли располажете подацима о количинама генерисаног отпада од хране?	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
4.	Да ли раздвајате отпад од хране од комуналног отпада?	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
5.	Где одлажете вишкове хране и отпад од хране који настане? (у наменске канте, у канте за комунални отпад)					
6.	Где одлази отпад од хране након тога? (оператеру, комунални отпад, храна за животиње?)					
7.	Да ли имате програм / политику / процедуру / општи акт који уређује управљање отпадом од хране?	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
8.	Да ли примењујете српске и/или европске и/или међународне стандарде који се односе на управљање отпадом од хране?	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
9.	Ако је одговор на претходно питање потврдан, молимо да наведете стандарде које примењујете.					
10.	Да ли примењујете одређене смернице добре праксе, водиче	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

	и/или упутства о управљању отпадом од хране?					
11.	Ако је одговор на претходно питање потврдан, молимо да наведете смернице, водиче, односно упутства које примењујете.					
12.	Да ли имате уговор са овлашћеним оператером?	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
13.	Да ли сте именовали лице које је одговорно за управљање отпадом од хране? (Напомена: Ово лице не мора да буде одговорно само за управљање отпадом од хране, него то може да му буде једно од задужења)	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
14.	Да ли информишете и едукујете запослене о правилном начину управљања отпадом од хране?	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
15.	Да ли постоји унутрашњи надзор у погледу управљања отпадом од хране?	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
16.	Ако је одговор на претходно питање потврдан, молимо да наведете ко врши унутрашњи надзор.					
17.	Да ли и које проблеме и потешкоће имате у пракси у управљању отпадом од хране?	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
18.	Ако је одговор на претходно питање потврдан, молимо да наведете проблеме и потешкоће са којима се сусрећете.					
19.	Да ли све прописе и опште акте који се односе на управљање отпадом од хране у делатности коју обављате примењујете у целости?	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
20.	Да ли налазите да постоје одређене нејасноће у прописима, актима о примени прописа и другим актима у области управљања отпадом од хране?	ДА	НЕ	Делимично	Није применљиво	
21.	Ако је одговор на претходно питање потврдан, молимо да наведете о којим нејасноћама се ради.					

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Прилог 4

Допис са препорукама након службене саветодавне посете у области управљања отпадом од хране

Република Србија
МИНИСТАРСТВО _____

_____
(назив управе / сектора)

Одељење/Одсек/Група _____

_____
(седиште)

_____
(адреса)

Број: _____

Датум: _____ . године

_____
(пословно име/назив правног лица / име и презиме физичког лица)

_____
(место)

_____
(адреса)

Предмет: Допис са препорукама о исправљању пропуста и недостатака уочених у службеној саветодавној посети и обезбеђењу законитог, безбедног и правилног пословања и поступања у области управљања отпадом од хране

Дана _____ . године извршили смо службену саветодавну посету у вашим пословним просторијама на адреси _____ .

Том приликом уочили смо следеће пропусте и недостатке, односно неправилности у вашем пословању и поступању, које се односе на управљање отпадом од хране:

_____
_____
_____
_____
_____

(опис уочених пропуста и недостатака, односно неправилности које се односе на управљање отпадом од хране у пословању и поступању субјекта код кога је вршена службена саветодавна посета)

О битним чињеницама и околностима ове посете, уоченим пропустима и недостацима, односно неправилностима и доказима на основу којих су ти пропусти и недостаци, односно неправилности установљени сачинили смо службену белешку, коју вам достављамо у прилогу.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Поводом уочених пропуста и недостатака, у циљу њиховог исправљања и обезбеђења законитог, безбедног и правилног пословања и поступања у области управљања отпадом од хране, дајемо следеће препоруке:

Препорука број 1

Препорука број 2

Препорука број 3

Указујемо да сте дужни да нас обавестите о томе да ли сте и како сте поступили по овим препорукама, у року од _____. Уз обавештење можете приложити и одговарајућу документацију, односно други материјал (фотографије и др) којим се поткрепљује обавештење.

Обавештавамо вас да поводом уочених пропуста и недостатака нећемо изрицати мере управљене према надзираном субјекту нити поднети захтев за покретање прекршајног поступка, односно издати прекршајни налог, имајући у виду одредбе члана 13. став 9. у вези са ставом 5. Закона о инспекцијском надзору („Службени гласник РС“, бр, 36/15, 44/18 – др. закон и 95/18).

Истовремено, указујемо да непоступање по препорукама из овог дописа, као и необавештавање инспекције о поступању по овим препорукама може, у складу са проценом ризика, представљати разлог за покретање инспекцијског надзора.

Додајемо и да сте дужни и одговорни да, у складу са законом и другим прописима, добром праксом и утврђеним стандардима, осигурате наставак законитог, безбедног, правилног и савесног пословања и поступања у области управљања отпадом од хране које је као такво утврђено у оквиру службене саветодавне посете. У складу са законом, ради остварења тог циља, имате право на стручну и саветодавну подршку инспекције.

Овај допис са препорукама има правну природу акта о примени прописа, у смислу члана 31. Закона о инспекцијском надзору.

_____ инспектор

Прилог 5

Решење којим ветеринарски инспектор забрањује организовано сакупљање, коришћење, продају и предају отпадака хране (помија)

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ,
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ

Управа за ветерину

Одељење ветеринарске инспекције

Број: _____

Датум: _____ . године

_____
(град/општина)

На основу члана 147. став 1. тачка 3) Закона о ветеринарству („Службени гласник РС“, бр 91/05, 30/10, 93/12 и 17/19 - др. закон), члана 74. став 1. тачка 2) и став 2. Закона о безбедности хране („Службени гласник РС“, бр. 41/09 и 17/19), члана 37. став 1. и члана 28. ст. 2. и 4. Закона о инспекцијском надзору („Службени гласник РС“, бр. 36/15, 44/18 – др. закон и 95/18) и члана 143. у вези са чланом 136. став 1. и чланом 140. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/16 и 95/18 - аутентично тумачење), _____ (име и презиме), ветеринарски инспектор, службена легитимација број: _____, у поступку редовног/ванредног теренског инспекцијског надзора/службене контроле над применом _____, према надзираном субјекту _____ (идентификациони елементи) (у даљем тексту: надзирани субјекат), дана _____ донео је следеће

РЕШЕЊЕ

1. Забрањује се надзираном субјекту да организовано сакупља, користи, продаје и предаје отпатке хране (помије) фармама, односно лицима која би их користила у исхрани фармски узгајаних животиња, осим крзнашица.

2. Наређује се надзираном субјекту да са споредним производима животињског порекла Категорије 3, односно отпадом од хране ове врсте из става 1. диспозитива овог решења поступи на начин прописан Правилником о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла ветеринарско-санитарним условима за изградњу објеката за сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, начину спровођења службене контроле и самоконтроле, као и условима за сточна гробља и јаме гробнице („Службени гласник РС“, бр. 31/11, 97/13, 15/15 и 61/17).

3. Жалба изјављена на ово решење не одлаже његово извршење.

4. Трошкови настали извршавањем овог решења падају на терет странке (надзираног субјекта).

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Образложење

У поступку редовног/ванредног теренског инспекцијског надзора/службене контроле над применом _____ (*прописи о безбедности хране/ветеринарству*), у објекту _____, адреса _____, у коме се обавља _____ делатност/активност _____, који припада/којим управља надзирани субјекат _____, са седиштем у _____, матични број: _____, ПИБ: _____, одговорно лице: _____ из _____, _____ (*функција одговорног лица*), ветеринарски инспектор је утврдио следеће чињенице:

- _____;
- _____;
- _____.

(*опис чињеница које је утврдио ветеринарски инспектор, а које се односе на да организовано сакупљање, коришћење, продају и предају отпадака хране (помије) фармама, односно лицима која би их користила у исхрани фармски узгајаних животиња, осим крзнашица*)

О спроведеним радњама у поступку инспекцијског надзора/службене контроле и утврђеном чињеничном стању сачињен је записник бр. _____ од _____ године.

Ове чињенице утврђене су увидом у _____ (*документација у коју је инспектор извршио увид, интернет странице и др*), сведочењем _____ и увиђајем ветеринарског инспектора, односно његовим непосредним опажањем на лицу места, у складу са чланом 21. став 1. тачка 5) Закона о инспекцијском надзору и чланом 133. Закона о општем поступку. Ради документовања ових чињеница, сачињени су фото и видео записи, који су приложени записнику, у складу са чланом 21. став 1. тачка 7) Закона о инспекцијском надзору и чланом 133. став 4. Закона о општем поступку. Инспектор је чињенице утврдио на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа посебно и свих доказа заједно, као и на основу резултата целокупног поступка.

Чланом 28. Закона о безбедности хране забрањено је стављање у промет и исхрана животиња које служе за производњу хране храном за животиње која није безбедна. Храна за животиње није безбедна ако има штетни утицај по здравље, односно ако производи добијени од животиња који служе за производњу хране нису безбедни за исхрану људи.

Чланом 110. Закона о ветеринарству изричито је забрањено организовано сакупљање и коришћење отпадака хране (помија), отпадака хране која потиче из међународног транспорта, као и отпадака који потичу из здравствених установа, ресторана друштвене исхране или других организација у исхрани животиња. Коришћење отпадака хране (помија) за исхрану животиња дозвољено је само у изузетним случајевима на газдинствима који се баве узгојом животиња за сопствене потребе, ако је извршена термичка обрада. Порекло ових отпадака може бити само са газдинства које се бави узгојом животиња за сопствене потребе.

Правилник о начину разврставања и поступања са споредним производима животињског порекла, ветеринарско-санитарним условима за изградњу објеката за

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

сакупљање, прераду и уништавање споредних производа животињског порекла, начину спровођења службене контроле и самоконтроле, као и условима за сточна гробља и јаме гробнице („Службени гласник РС“, бр. 31/11, 97/13, 15/15 и 61/17 – у даљем тексту: Правилник о споредним производима животињског порекла) у члану 11. прописује да када је у питању поступање са споредним производима животињског порекла које се односи на исхрану животиња, примењују се правило да се кухињски отпад и храна за животиње која садржи или је добијена од кухињског отпада не користи у исхрани фармски узгајаних животиња, осим крзнашица.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, ветеринарски инспектор је утврдио да надзирани субјекат у објекту у коме је извршен инспекцијски надзор/службена контрола није испунио обавезе које се односе на безбедност хране, прописане цитираним одредбама Закона о ветеринарству, Закона о безбедности хране и Правилника о споредним производима животињског порекла, односно да је посреди непридржавање прописаних обавеза које важе за безбедност хране за животиње.

Закон о ветеринарству у члану 147. став 1. тачка 3) прописује да је ветеринарски инспектор овлашћен и дужан да забрани производњу и промет производа животињског порекла, хране животињског порекла и споредних производа животињског порекла којима се могу пренети заразне болести животиња, односно угрозити здравље људи, а ова мера изриче се решењем ветеринарског инспектора, сагласно ставу 2. овог члана.

Закон о безбедности хране у члану 74. став 1. тачка 2) прописује овлашћење и дужност овог инспектора да забрани промет хране и хране за животиње, односно повлачење хране и хране за животиње из промета до отклањања опасности, односно сумњи у њену безбедност, а ова мера изриче се решењем инспектора, сагласно ставу 2. овог члана.

Закон о инспекцијском надзору у члану 37. став 1. прописује да решењем инспектор одлучује о мерама управљеним према надзираном субјекту, а у члану 28. став 2. предвиђа посебну мери забране вршења одређене активности, коју инспектор изриче, сагласно делокругу инспекције, поред осталог, ради спречавања или отклањања непосредне опасности по живот или здравље људи, биљни или животињски свет, док у ставу 4. истог члана утврђуј да је инспектор овлашћен да изрекне и другу посебну меру наредбе и забране, кад је то одређено посебним законом.

Следствено изложеном, ветеринарски инспектор, на основу цитираних законских одредаба и прописаних овлашћења, донео је ово решење, којим је надзираном субјекту изрекао мере забране и наредбе, како је то ближе наведено у тач. 1. и 2. диспозитива овог решења.

Ветеринарски инспектор је надзираном субјекту пружио одговарајуће информације и објашњења о начину извршења овог решења.

Жалба изјављена на ово решење не одлаже његово извршење, у складу са чланом 153. став 2. Закона о ветеринарству и чланом 78. став 2. Закона о безбедности хране, у вези са чланом 39. став 3. Закона о инспекцијском надзору и чланом 155. став 2. Закона о општем управном поступку.

На основу свега наведеног, одлучено је као у диспозитиву овог решења.

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Упутство о правном средству: Против овог решења дозвољено је изјавити жалбу _____ у року од _____ дана од дана достављања овог решења. Жалба се може изјавити и усмено на записник. Жалба се таксира републичком административном таксом у износу од 480 динара, сагласно Тарифном броју 6. Закона о републичким административним таксама („Службени гласник РС“, бр. 43/03 ... 98/20) и уплаћује се на рачун буџета Републике Србије бр. _____ - Републичке административне таксе. Доказ о уплаћеној републичкој административној такси се прилаже уз жалбу. Жалба изјављена на ово решење не одлаже његово извршење, у складу са чланом 153. став 2. Закона о ветеринарству и чланом 78. став 2. Закона о безбедности хране, у вези са чланом 39. став 3. Закона о инспекцијском надзору и чланом 155. став 2. Закона о општем управном поступку.

Ветеринарски инспектор

Прилози:

- _____

Достављено:

- надзираном субјекту
- у списе предмета
- архиви
- _____ (други надлежни или заинтересовани орган, организација или субјекат, у складу са законом)

Прилог 6

Решење којим инспектор наређује уништавање небезбедне хране

Република Србија

_____ (орган)

_____ (организациона јединица)

Број: _____

Датум: _____ . године

_____ (град/општина)

На основу члана 74. став 1. тачка 3) и став 2. / члана 77. став 1. тачка 3) и став 2. Закона о безбедности хране („Службени гласник РС“, бр. 41/09 и 17/19) / члана 147. став 1. тачка 4) и став 2. Закона о ветеринарству („Службени гласник РС“, бр. 91/05, 30/10, 93/12 и 17/19 - др. закон), члана 37. став 1. Закона о инспекцијском надзору („Службени гласник РС“, бр. 36/15, 44/18 – др. закон и 95/18) и члана 143. у вези са чланом 136. став 1. и чланом 140. Закона о општем управном поступку („Службени гласник РС“, бр. 18/16 и 95/18 - аутентично тумачење), _____ (име и презиме), _____ инспектор, службена легитимација број: _____, у поступку редовног/ванредног теренског инспекцијског надзора/службене контроле над применом _____, према надзираном субјекту _____ (идентификациони елементи) (у даљем тексту: надзирани субјекат), дана _____ донео је следеће

РЕШЕЊЕ

1. Наређује се надзираном субјекту да, на прописан, односно нешкодљив начин, у складу са прописима у области управљања отпадом и безбедности хране / ветеринарства, уништи храну која није безбедна, и то:

1) _____;

2) _____;

3) _____;

”””
(спецификација небезбедне хране, чије уништавање се наређује)

Рок за извршење мере: _____.

2. Жалба изјављена на ово решење не одлаже његово извршење.

3. Трошкови настали спровођењем мере уништавања небезбедне хране падају на терет странке (надзираног субјекта).

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

Образложење

У поступку редовног/ванредног теренског инспекцијског надзора/службене контроле над применом _____ (*прописи о безбедности хране/ветеринарству*), у објекту _____, адреса _____, у коме се обавља _____ делатност/активност _____, који припада/којим управља надзирани субјекат _____, са седиштем у _____, матични број: _____, ПИБ: _____, одговорно лице: _____ из _____, _____ (*функција одговорног лица*), _____ инспектор је утврдио следеће чињенице:

- _____;
- _____;
- _____.

(*опис чињеница које је утврдио инспектор, а које се односе на храну која није безбедна*)

О спроведеним радњама у поступку инспекцијског надзора/службене контроле и утврђеном чињеничном стању сачињен је записник бр. _____ од _____ године.

Ове чињенице утврђене су увидом у _____ (*документација у коју је инспектор извршио увид, интернет странице и др.*), сведочењем _____ и увиђајем _____ инспектора, односно његовим непосредним опажањем на лицу места, у складу са чланом 21. став 1. тачка 5) Закона о инспекцијском надзору и чланом 133. Закона о општем поступку. Ради документовања ових чињеница, сачињени су фото и видео записи, који су приложени записнику, у складу са чланом 21. став 1. тачка 7) Закона о инспекцијском надзору и чланом 133. став 4. Закона о општем поступку. Инспектор је чињенице утврдио на основу савесне и брижљиве оцене сваког доказа посебно и свих доказа заједно, као и на основу резултата целокупног поступка.

Чланом 25. Закона о безбедности хране прописано је да је забрањено стављање у промет хране која није безбедна, при чему храна није безбедна ако је штетна по здравље људи и ако није погодна за исхрану људи. Храна није безбедна уколико садржи: средства за заштиту биља, биоциде или контаминенте или њихове метаболите или производе разградње изнад максимално дозвољених концентрација; средства за заштиту биља, односно биоциде чија употреба није одобрена или дозвољена; супстанце са фармаколошким дејством или њихове метаболите који се не смеју давати животињама које служе за производњу хране или прекорачују максимално дозвољене количине остатака или нису одобрени или регистровани за примену на животињама које служе за производњу хране или нису одобрени као адитиви у храни за животиње које служе за производњу хране; супстанце са фармаколошким дејством или њихове метаболите код лечених животиња, а да није испоштован прописани период каренце; микроорганизме, вирусе, паразите и њихове развојне облике који представљају опасност за здравље људи; материје (физичке, хемијске, радиоактивне) које саме или заједно са другим материјама прелазе максимално дозвољене вредности и представљају опасност по здравље људи. Према члану 26. став 3. овог закона, храна није погодна за исхрану људи, ако је та храна

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

неприхватљива за употребу којој је намењена, због контаминације спољним или неким другим фактором, као и због труљења, кварења или распадања и истеклог рока трајања за производе означене роком трајања „употребљиво до“ у складу са прописима којима се ближе прописује декларисање хране. У складу са чланом 23. став 4. Правилника о декларисању, означавању и рекламирању хране („Службени гласник РС“, бр. 19/17, 16/18, 17/20 и 118/20), рок трајања хране која је са микробиолошког становишта брзо кварљива и која после краћег временског периода може да представља непосредну опасност за здравље људи наводи се речима: „употребљиво до“ после чега се наводи датум или податак о томе где се датум налази на амбалажи.

Даље, у члану ____ овог закона прописано је да _____

Чланом __. став __. Закона о ветеринарству прописано је _____

Даље, у члану ____ овог закона прописано је да _____

Правилником о условима хигијене хране („Службени гласник“, РС број 73/10) у чл. ____ прописано је _____

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, _____ инспектор је утврдио да надзирани субјекат у објекту у коме је извршен инспекцијски надзор/службена контрола није испунио обавезе које се односе на безбедност хране, прописане чл. ____ Закона о безбедности хране / Закона о ветеринарству, са ближим уређењем у чл. ____ Правилника о условима хигијене хране, односно да је посреди непридржавања прописаних обавеза које се односе на безбедност хране, па је инспектор утврдио да храна, која је ближе наведена у тачки 1. диспозитива овог решења, није безбедна.

Закон о безбедности хране у члану 74. став 1. тачка 3) и став 2. / члану 77. став 1. тачка 3) и став 2. прописује овлашћење и дужност овог инспектора да нареди уништавање хране која није безбедна на прописан начин, а ове мере се наређују решењем инспектора.

Закон о ветеринарству у члану 147. став 1. тачка 4) прописује да је ветеринарски инспектор овлашћен и дужан да, између осталог, нареди уништење, односно уништи производе животињског порекла, храну животињског порекла, храну за животиње и споредне производе животињског порекла у производњи и промету, а ова мера изриче се решењем ветеринарског инспектора, сагласно ставу 2. овог члана.

Закон о инспекцијском надзору у члану 37. став 1. прописује да решењем инспектор одлучује о мерама управљеним према надзираном субјекту.

Следствено изложеном, _____ инспектор, на основу цитираних законских одредаба и прописаних овлашћења, донео је ово решење, којим је наредио надзираном субјекту да уништи небезбедну храну, која је ближе наведена у тачки 1. диспозитива овог решења.

Инспектор је надзираном субјекту пружио одговарајуће информације и објашњења о начину извршења овог решења, односно о прописаном, односно нешкодљивом уништавању хране која није безбедна.

Жалба изјављена на ово решење не одлаже његово извршење, у складу са чланом 78. став 2. Закона о безбедности хране / чланом 153. став 2. Закона о ветеринарству, у

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

вези са чланом 39. став 3. Закона о инспекцијском надзору и чланом 155. став 2. Закона о општем управном поступку.

На основу свега наведеног, одлучено је као у диспозитиву овог решења.

Упутство о правном средству: Против овог решења дозвољено је изјавити жалбу _____ у року од _____ дана од дана достављања овог решења. Жалба се може изјавити и усмено на записник. Жалба се таксира републичком административном таксом у износу од 480 динара, сагласно Тарифном броју 6. Закона о републичким административним таксама („Службени гласник РС“, бр. 43/03 ... 98/20) и уплаћује се на рачун буџета Републике Србије бр. _____ - Републичке административне таксе. Доказ о уплаћеној републичкој административној такси се прилаже уз жалбу. Жалба изјављена на ово решење не одлаже његово извршење, у складу са чланом 78. став 2. Закона о безбедности хране / чланом 153. став 2. Закона о ветеринарству, у вези са чланом 39. став 3. Закона о инспекцијском надзору и чланом 155. став 2. Закона о општем управном поступку.

_____ инспектор

Прилози:

- _____

Достављено:

- надзираном субјекту
- у списе предмета
- архиви
- _____ (други надлежни или заинтересовани орган, организација или субјекат, у складу са законом)

Смернице за инспекције у области управљања отпадом од хране

IMPRESUM

Издавач
НАЛЕД

Аутори
Сања Ћелебићанин, Експерт и консултант
Рашко Радовановић, Правник
Милан Стефановић, Саветник за инспекције и прописе, НАЛЕД
Данило Радичевић, Сарадник за регулаторну реформу, НАЛЕД

Београд, децембар 2021.

Implemented by
giz Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

develoPPP
Where business meets development

ESOTRON
PROJEKAT RAZVOJNOSTI

NALED

© **NALED 2021.**

Сва права задржана.

Овај документ припремио је НАЛЕД уз подршку стручних консултаната у оквиру пројекта „Ка бољем управљању отпадом од хране у Републици Србији“, који спроводе НАЛЕД и компанија Eso Ttron, финансира немачко Савезно министарство за економску сарадњу и развој кроз програм развојне сарадње са приватним сектором develoPPP, а реализује га Немачка организација за међународну сарадњу – ГИЗ. Коришћење, копирање и дистрибуција садржаја овог документа дозвољена је искључиво у непрофитне сврхе и уз одговарајуће назначење имена, односно признавање ауторских права. У изради документа коришћени су јавно доступни материјали, као и подаци добијени кроз интервјуе са релевантним актерима. Учињени су сви напори како би се осигурала поузданост, тачност и ажурност информација изнетих у овом документу.

